

Upravništvo: Ljubljana, Pucničjeva
ulica 5 — Telefon št. 31-22, 31-23,
31-24.

Inseratni oddelk: Ljubljana, Pucničjeva
ul. 5. — Telefon 31-25, 31-26.

Podružnica Novo mesto: Ljubljanska
cesta št. 42.

Računi pri post. ček. zavodu: Ljubljana
št. 17.749.

ZKLJUCNO ZASTOPSTVO za oglaševanje
iz Kr. Italije in tuzemstva ima
Unione Pubblicità Italiana S.A.,
Milano

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.
Naročnina snaga mesečno L. 12.—,
za inostranstvo pa L. 20.—

Uredništvo:
Ljubljana, Pucničjeva ulica št. 5,
telefon 31-22, 31-23, 31-24.

Rokopis se ne vračaja.

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA
per la pubblicità di provenienza
italiana ed estera:

Unione Pubblicità Italiana S. A.,
Milano

Odločilne operacije proti Moskvi

Čete sovjetskega maršala Timošenka v velikih kleščah nemške vojske Budjonijeva vojska zopet v hudi stiski — Položaj obleganega Petrograda čim dalje bolj obupen

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 18. sept. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje vojno poročilo:

V Ukrajini se neizodavno nadaljujejo napadalne operacije vzhodno od Dnjepra. V borbi za trdnjavske naprave Petrograda so bili doseženi važni uspehi. Deli ene same pehotne divizije so naskočili in zavzeli kar 119 utrdb.

Na vodah ob Krimu, otoku Oesel, Ladoškega jezera, ob izlivu Volhova in na Belnem morju so letala potopila tri tovorne parnike s 3000 br. reg. tonami ter zadela 16 nadaljnjih ladij tako hudo, da je računati s tem, da je izgubljen velik del tega ladijskega prostora. Razen tega so bili uničeni en sovjetski rušilec, dve podmornici in štiri brzi čolni.

Brzi čolni so pred angleško obalo napadli angleški konvoj, ki so ga rušili in strazne ladje močno ščitili, ter so potopili kljub hudemu odporu štiri sovražne trgovske ladje s skupno 25.000 br. reg. tonami. Po zelo uspešnem spopadu z angleškimi rušilci so se vsi čolni nepoškodovani vrnili.

Pri Farorskih otokih so letala, ki so bila na izvidniških poletih nad morjem, v nizkem poletu hudo poškodovala veliko tovorno ladjo. Bojna letala so v pretekli noči bombardirala pristaniške naprave v lukah južnozgodne Anglije.

Pri večeršnjih poskusih napadov na zasedeno ozemlje ob Kanalu so angleške letalske sile izgubile 18 letal. Od teh je bilo 15 sestreljenih v letalskih spopadih, tri pa je sestrelilo protiletalsko topništvo. Tri nemška letala se pogrešajo.

Manjše število britanskih bombnikov je v zadnji noči napadlo kraje v južnozgodni Nemčiji.

Stockholm, 18. sept. d. Ugotovitev večeršnjega nemškega vojnega poročila, da se nemške napadalne akcije na vzhodnem bojišču razširjajo v operacije največjega obsega, se tolmačijo v krogih tukajšnjih vojaških opazovalcev na ta način, da so nemške armade pričele v srednjem in južnem odseku vzhodnega bojišča nove ogromne obkoljevalne manevre, ki bodo po obsegu in posledicah prekašale vse slične dosedanje nemške operacije, ki so se končale z velikanskimi izgubami za sovjetsko vojsko. Verjetno je, da so te obkoljevalne operacije v teku tako na osrednjem bojišču kakor tudi vzhodno od Dnjepra. Značilno je, da je tako zvana Timošenkova ofenziva v srednjem odseku, ki naj bi strla nemški klin proti Moskvi, zadnje dni skoraj docela zastala in tudi sovjetska poročila ne navajajo več kakih konkretnih podatkov glede krajev, preko katerih naj bi bile prišle sovjetske čete. Najbrže so se Timošenkove armade v tem odseku znašle v novih nemških kleščah, ki bodo polkrušale dokončno streti sovjetski odpor pred Moskvijo. Po nekaterih vesteh so se nemške odločilne operacije proti Moskvi pričele v velikanskem obsegu in z izrednimi silami.

Vsekakor kažejo skromni podatki, ki so na razpolago, da so se pričele odločilne akcije, ki naj v najkrajšem času zlomijo odpor pred sovjetsko prestolnico.

Z južnega dela vzhodnega bojišča je znano le to, da so Nemci spravili zelo močne sile preko široke struge Dnjepra ter da so te čete zajele posamezne skupine Budjonijeve vojske, ki ji sedaj v drugič proti ista usoda kakor po naglem nemškem prodoru, ki je imel pred tedni smer od Bjelaje cerkve proti veliki Dnjeprovski zanki.

Obleganje Petrograda na severnem delu vzhodnega bojišča se nadaljuje z nezmanjšano odločnostjo. Branilci Petrograda maršal Vorosilov je vrgel v borbo vse svoje rezervne čete redne vojske in milice.

Nemška strmoglavna letala uničujejo skupaj s težkim topništvom zelo moderno zgrajene utrjene postojanke ob glavnih vpadnih cestah, vzdolž katerih gre prvenstveno smer nemškega prodiranja.

Ker se je izjalovil poizkus strnitve Vorosilovih in Timošenkovih čel na zapadnih obronkih Valdajskega višavja, obrambno poveljništvo Petrograda nima več nikakega upanja, da bi mu uspelo zbrati rezerve, s katerimi bi bilo mogoče Petrograd še kaj časa braniti.

Boji za Petrograd

Berlin, 18. sept. d. Nemški obroč okrog Petrograda je sklenjen že vrsto dni. Noben električni daljnovod več ne dovaja in mesto toka in luči. Noben vlak ne prihaja več z daljnih ruskih ravnin, da bi pripeljal blaga na vrata boljševiške države ob Vzhodnem morju. Nobena cesta ne vodi več z mesta, po kateri bi mogli še priti transporti s hrano in municijo. Tudi na Nevi ni več nobenega prometa, ker je rečna struga zaprt z razbitinami potopljenih sovjetsko-ruskih topničark, ki so tvorile sestavni del sovjetske vojske mornarice. Kakor ugotavljajo na poučenem mestu v Berlinu, meče Vorosilov proti nemškemu oblegovalnemu obroču, ki se vse bolj zožuje, svoje najboljše čete, namreč polke GPU. Meče jih na točke nemškega prodora preko reke Neve toda te čete napadajo v prazne prostore, ki jih nagli nemški napadali oddelki še niso mogli zasedeti. Ti Vorosilovi oddelki prodoro ponekod do te ali one oskrbovalne ceste ali pa ograjajo tu in tam nemške čete z boka, vendar pa samc tako dolgo, dokler ne prodro do omenjenih mest potrebni novi nemški polki. Položaj je ponekod tak, da

se ne ve, kje je sovražnik in kje prijatelj, da so pretrgane zveze med oddelki na eni in drugi strani, ko drug o drugem misli, da ga je obkolil. V takem položaju je topništvo dostikrat docela brez moči, ker se mora bati, da bi utegnilo s svojimi streli biti v lastne vrste. Tako stanje menujejo nemški oficirji »divjo gonjo, toda to stanje traja le en dan ali dva, nakar se zopet razčisti v korist nemških čet, ki pač v operacijah sovražnika v vsakem pogledu nadkrijujejo in ki imajo zlasti mnogo boljše vodstvo. »Divja gonja« pred Petrogradom postavlja živce na hudo preizkušnjo in zahteva hladno kri in preziranje smrti. Tako stanje se slednjič razplete in napravi prostor še tesnejšemu stisnjenju nemškega obroča okrog Petrograda.

Nemški vojni poročevalec Bert Nägele se v nekem svojem poročilu vprašuje, ali petrograjsko prebivalstvo sploh ve, kako blizu mesta so že nemške čete. V žilavi borbi premagujejo nemški udarni oddelki vse ovire, zgrajene proti tankom. Bore se s sovražnikom, ki tiči skrit po bunkerih in zaklonih ter strelskih jarkih, ter si postopno osvojujejo postojanko za postojanko. V ognju so vjvetskoruskega topništva napredujejo nemške pehotne čete preko minskih polj in žičnih ovir ter uničujejo v borbi iz bližine sovjetske take, ki so do vrhnjega oklopnega stolpa zakopani v zemljo na obrambnih črtah. Podoba je, kakor da si nemške čete ne morejo privoščiti miru, dokler ne bo ves Petrograd v njihovih oblastih.

Položaj Petrograda je postal po zasedbi Sliselsburga ob Ladoškem jezeru zelo težaven, zlasti če se upošteva, da je treba oskrbovati poleg vojske še večmilijonsko prebivalstvo. Po sovjetskih uradnih podatkih je štel Petrograd lani 3.200.000 ljudi. Prebivalstvo Petrograda se je zlasti v zadnjem desetletju znatno pomnožilo, med tem ko je v prvih letih po svetovni vojni hudo nazadovalo. L. 1917 je imel Petrograd 2.400.000 prebivalcev. L. 1920 pa je število prebivalcev padlo na 722.000. Šele po l. 1928, ko je Sovjetska Rusija pričela graditi industrijo, se je prebivalstvo zopet naglo pomnožilo in je bilo mesto v zadnjih letih tako prenapolnjeno, da je vladalo, kakor v Moskvi nepopisno pomanjkanje stanovanjskih prostorov. Koliko civilnega prebivalstva je ostalo v Petrogradu, je v sedanjem trenutku težko presoditi.

V zadnjem desetletju je Sovjetska Rusija zgradila v Petrogradu številna industrijska podjetja, tako da je postal Petrograd glavno industrijsko mesto. Zgrajene vojne industrije je dala sovjetski vladi pred tremi leti povod, da je proglasila okoliš mesta za vojaško zaporno področje, odstranila je vsa konzularna zastopstva in je obenem izdala generalno prepoved za poset inozemcem. V Petrogradu je okrog 50 tvojnic strojne in kovinske industrije, 12 tvojnic elektrotehnične stroke in 25 tekstilnih podjetij. V zvezi z ladjedelniško industrijo so bile zgrajene tvojnice za gradnjo parnih turbin, Diesellovih motorjev, električnih aparatov, transformatorjev in generatorjev. Obratki za izdelovanje traktorjev, tankov in oklopnih avtomobilov so združeni v petrograjskem industrijskem kombinatu Kirov (prej Putilov). Tudi kemična industrija je močno zastopana, zlasti izdelovanje aluminija, umetnega guma, umetnih gnojil itd. Poleg tega je zastopana industrija za predelavo usnja in lesa, papirna industrija in živilska industrija. Vsi ti obrati potrebujejo velike količine surovin in pogonskih sredstev.

Oskrba Petrograda z električnim tokom je po obkolitvi v pretežnem delu onemogočena, ker je mesto odrezano od obeh glavnih električnih hidrocentral, od katerih je ena na reki Volhovi pri Zvanki, druga pa na Sviru pri Lednem polju. Daljnovodi, ki vodijo od teh elektrarn do Petrograda, so bili prekinjeni, ko je nemška vojska od Novgoroda prodrla do Sliselsburga ob Ladoškem jezeru in se je fronta pomaknila vzdolž reke Volhova. Tudi oskrba Petrograda z vodo je deloma prekinjena.

S finske fronte

Helsinki, 18. sept. d. V sredo so finske čete zasedle železniško postajo Syvaeri na murmanskem železnici. Na ta način je sedaj ta železniška proga prekinjena v mnogih odsekih od svojega začetka pa do Murmanska ter je promet med osrednjimi pokrajini Sovjetske zveze in važno luko na Severnem ledenem morju na vsej dolžini onemogočen.

Razen tega važnega uspeha finskih čet poročajo s pristojnega finskega mesta še naslednje podrobnosti o napredovanju finskih vojaških operacij v odseku vzhodno od Ladoškega jezera. Finske čete so zasedle dve veliki sovjetsko-ruski električni centrali na reki Svir. Odtoš so finske čete nadaljevale prodiranje med nadaljnje sovjetsko-ruske obrambne postojanke. Omenjeni dve hidrocentrali sta doslej krili dobren del potrebe po električni energiji v Petrogradu. Za petrograjsko električno omrežje je bila namenjena še tretja vodno-električna centrala na reki Svir, ki se gradi že dolgo vrsto let, ki pa še sedaj ni dograjena. Obe prvi veliki hidro-električni centrali sta prišli v finsko posest skoro docela nepoškodovani.

Stockholm, 18. sept. s. »Social-demokraten« je objavil vest iz Helsinkov, da so Finci, čim so prodrl v Viborg, ugotovili, da je bil zgodovinski vikorški grad podminiran. Pod temelje gradu so sovjetske čete zakopale 3.500 kg dinamita. Poleg tega so Finci našli tam mnogo orožja in plenjskih strojev. Iz vojaških razlogov se preiskava nadaljuje v vsej tajnosti.

Finsko odlikovanje

generala Falkenhörsta

Helsinki, 18. sept. d. Predsednik finske republike Rytty je v sredo odlikoval vrhovnega poveljnika nemških čet na Finskem generala Nikolaja von Falkenhörsta s velikim križem finskega reda »Bele rože« z meči. Generalu Falkenhörstu je visoko odlikovanje skupaj z osebnim pismom finskega predsednika izročil finski general Osterman. Veliki križ reda finske »Bele rože«, z meči predstavlja najvišje finsko vojno odlikovanje. Doslej je bilo to odlikovanje podeljeno edinolet finskemu maršalu Mannerheimu.

Hude izgube sovjetske mornarice

Berlin, 18. sept. s. DNB poroča, da so nemška bojna letala in strmoglavci potopili 16. septembra dve sovjetski transportni ladji in poškodovali 11 transportnih in trgovskih ladij s skupno 28.000 tonami. Poškodovali so tudi neko bojno ladjo. Napadenih je bilo tudi 20 obalnih čolnov. Sedem od teh je bilo uničenih, ostali pa so bili hudo poškodovani in je računati, da ne bodo mogli več ostati v službi. V Črnem morju je bila hudo poškodovana ena sovjetska 3000tonska transportna ladja. V polno sta bili zadeti neka 4000tonska transportna in neka trgovska ladja enake tonaže. Ladji nista mogli več manevrirati. Tri bombe so v polno zadele tudi neko sovjetsko bojno ladjo vrste »Marat«. Ob ustju Dnjepra sta bili zažgani z bombami dve trgovski ladji s skupno 10.000 tonami. V teku nočnih napadov na sovjetski konvoj v vzhodnem odseku Azovskega morja so nemška bojna letala potopila eno transportno ladjo in hudo zadela dve trgovski ladji s skupno 250 tonami. V teku operacij ob Ladoškem jezeru je bila hudo poškodovana ena sovjetska 8000tonska trgovska ladja. Razen tega je bila potopljena v tem pasu ena transportna ladja, tri ladje pa so bile zažgane in jih je smatrati za uničene. V teku zelo učinkovitih napadov nemških letalskih skupin na 20 obalnih ladij, ki se omenjajo v začetku, je bil potopljen tudi sovjetski »orodni« čoln in je bilo uničenih en vlačilec in štiri motorni čolni.

Zmešana angleška propaganda

Berlin, 18. sept. u. Veliki uspehi v vzhodni Ukrajini, katerih obrisi se že kažejo, so angleški propagandi zmešali glavno in omajali živce. To je za berlinske polslužbene kroge najboljšo potrdilo, da se stvari za sovražnike neugodno razvijajo. Kakor v najbolj dramatičnih dneh pohoda v Francijo, je tudi sedaj londonski radio oddajal povsem nasprotujoče si vesti. Tako je sredi 18. poročal, da Kijev še ni resno ogrožen, četrte ure pozneje, da nemške kolone obkoljujejo ukrajinsko glavno mesto v obliki klešč, ob 21., da je rusko vrhovno poveljništvo gospodar položaja, in uro kasneje, da je postal položaj ruske vojske nevaren in da je treba računati z najslabšim.

Tudi šef moskovske propagande Vrhovski ni bil več tako siguran kakor zadnje dni. V razgovoru z novinarji je včeraj zjutraj le s splošnimi izjavami obeležil položaj in zagotovil, da je zima že blizu in da bodo tedaj Nemci prisiljeni prekiniti operacije, v vsakem primeru pa, da sedanja nemška jensenska ofenziva ne bo dosegla odločilnih rezultatov. »Börsenzeitung« pa beleži v svojem komentarju, da lahko Lozovskemu zagotovi, da bodo odločilni rezultati brez nadaljnje dosegli in sicer točno pred zimo.

Bombe su autocarri e accantonamenti a Tobruk

Il calmo e fiero contegno di Tripoli e Bengasi — Due velivoli nemici abbattuti — Un piroscabo affondato

Il Quartiere Generale delle Forze Armate comunica in data di 18 settembre il seguente bollettino n. 471:

In Cirenaica, sul fronte di Tobruk, sono stati respinti attacchi di elementi avversari. Velivoli germanici hanno bombardato la piazza colpendo autocarri e accantonamenti.

Anche nella notte sul 17 Tripoli e Bengasi hanno subito incursioni aeree: qualche vittima, danni limitati. Le popolazioni di queste due città, particolarmente soggette alle offese dell'aviazione britannica, si distinguono per il loro calmo e fiero contegno.

Nel vari settori dello scacchiere Gonda-rino attività dei nostri reparti avanzati e

tiri di artiglieria. Aerei nemici hanno attaccato le nostre posizioni del ridotto di Uolkefita; uno di essi è stato abbattuto dalla difesa contraerea.

Ieri apparecchi inglesi hanno lanciato bombe e compiuta azione di mitragliamento su Licata (Agrigento) causando una decina di feriti tra gli abitanti e danni non rilevanti. Una nostra unità mercantile in navigazione ha abbattuto in fiamme un velivolo avversario.

Un sommergibile, al comando del capitano di corvetta, Emilio Berengen, ha affondato nel Mediterraneo a colpi di cannone un piroscabo nemico di 3000 tonnellate, carico di automezzi.

Bombe na avtomobile in taborišča v Tobruku

Mirno in ponosno zadržanje Tripolisa in Bengazija — Dve sovražni letali sestreljeni — Ena ladja potopljena

Glavni stan Oboroženih Sil je objavil 18. septembra naslednje 471. vojno poročilo:

V Cirenaiki so bili na fronti pri Tobruku odbiti napadi sovražnih elementov. Nemška letala so bombardirala trdnjavo ter zadela motorna vozila in taborišča.

Tudi v noči na 17. so bili izvršeni letalski napadi na Tripolis in Bengazi. Bilo je nekaj mrtvih, škoda je omejena. Prebivalstvo obeh mest, ki sta posebno izpostavljeni napadom angleškega letalstva, se je odlikovalo s svojim mirnim in ponosnim zadržanjem.

Na raznih odsekih gondarske fronte delovanje naših prednjih oddelkov in stre-

ljanje topništva. Sovražna letala so napadla naše postojanke pri trdnjavi Uolkefita. Protiletalsko topništvo je sestrelilo ene izmed njih.

Včeraj so angleška letala bombardirala in s strojnimi obsejalci Licato v pokrajini Agrigento. Bilo je okrog 10 mrtvih med prebivalstvom. Škoda je bila neznatna. Neka naša trgovska ladja je na morju sestrelila sovražno letalo, ki se je še v zraku vnelo. Podmornica pod poveljstvom korvetnega kapetana Emilija Berengena je na Sredozemskem morju s strelji iz topa potopila 3000 tonsko sovražno ladjo, ki je bila do vrha natovorjena z motornimi vozili.

Odgovor bolgarske vlade Moskvi

„Na prijateljstvo odgovarja Bolgarija s prijateljstvom, na sovražstvo pa z dostojno obrambo“

Sofija, 18. sept. d. Današnji sovjetski listi objavljajo v zvezi z bolgarskim odgovorom na sovjetsko noto obširne komentarje, v katerih ostro zavračajo sovjetske očitke o bolgarski neobjavljani List »Utro« pravi med drugim, da v Moskvi nimajo prav nobenega razloga obdolževati Bolgarije agresivnosti, nasprotno pa je res, da je Sovjetska zveza zakrivila nedovoljeno vmešavanje v bolgarske notranje zadeve in se je celo z raznimi vojnimi dejanji dotaknila bolgarskega ozemlja. »Večere« v svojem komentarju zlasti podčrta, da se je Bolgarija izza obnovitve diplomatskih odnosov med obojema državama ponasala proti Moskvi vedno korektno, tudi po izbruhu nemoskovske vojne. Že v začetku letošnjega leta pa so bili v Sofiji ugotovljeni sovjetski poizkusi, spraviti Bolgarijo na stran Sovjetske zveze, ne da bi Moskva pri tem upoštevala nemško-bolgarske prijateljstva in računala z državnimi in narodnimi osnovami Bolgarije. Moskva neprestano izliva mržnjo proti Bolgariji. Po radiu in časopisu žali bolgarsko notranjo enotnost, poskuša z letalskimi napadi sejati zmedo in s pomočjo svojih agentov motiti bolgarsko enotnost. Na ta izzivanja je potem sledila še sovjetska nota, katere vsebina pa je bila že prej objavljena preko londonskega in

moskovskega radia. Naj zaradi tega vodje sovjetske zunanje politike vedo, zaključuje »Večere«, da gre Bolgarija po začetni poti, vodena po svojem zdravem narodnem instinktu. Njeno stališče določajo interesi narodne solidarnosti. Mednarodnostno moralo vidi Bolgarija v pravičnosti in spoštovanju državne neodvisnosti vsakega kulturnega naroda. Bolgarija je proti temu da bi se v življenje njene dežele vmešavale revolucionarne doktrine, ki dopuščajo v svojem sestavu tako protinaravne bratovščine, kakor je boljševizem. »Večere« zaključuje: »Na prijateljstvo odgovarja Bolgarija s prijateljstvom, na sovražstvo pa z dostojno obrambo.«

Moskva ni zadovoljna z bolgarskim odgovorom

Stockholm, 18. sept. d. Kakor poročajo iz Moskve, je sovjetski komisar za zunanje zadeve Molotov sprejel včeraj bolgarske poslanke Stamenka, ki mu je izročil odgovor bolgarske vlade na noto, v kateri ji očita, da njeno zadržanje nasproti Sovjetski zvezi ni lojalno. Molotov je odgovor bolgarske vlade sprejel, izjavil pa je, da ni cvrgel očitkov sovjetske note in da zato ni zadovoljen.

Ameriško posojilo Sovjetski Rusiji?

Washington, 18. sept. s. Močno osvožen zaradi svoje politike pomoči Sovjetom v opozicijskih krogih, skuša Roosevelt dati najti uspešni ekvivalent zakonu o posojanju in najemanju. Proučuje namreč načrt, ki določa veliko posojilo Sovjetski zvezi, ki bi mogla na ta način nabavljati ameriški vojni material, katerega potrebuje.

Letalski boji na zapadu

Berlin, 18. sept. d. V noči na četrtek je sovražna letalstva s šibkimi silami prodrla nad južozapadno Nemčijo. Sovražna letala so odvrgla nekaj rušilnih in zažigalnih bomb. Kakor javljajo s pristojnega mesta v Berlinu, pa ni bila nikjer povzročena omebna vredna škoda.

Berlin, 18. sept. d. Kakor je bilo že sredi objavljeno, je bilo v okviru poskusnih napadov britanskega letalstva nad severno Francijo v sredo popoldne sestreljenih 15 britanskih lovskih letal vrste Spitfire. Nakladno je bilo ugotovljeno, da je bil istočasno sestreljen na omenjenem področju tudi britanski bombnik tipa Bristol-Blenheim. To bombno letalo je sestrelilo nemško protiletalsko topništvo.

Veliki uspehi nemških torpednih čolnov

Berlin, 18. sept. d. Nemški brzi torpedni čolni so v noči na sredo potopili več angleških trgovinskih ladij s skupaj 25.000 tonami. Nekaj nemških brzi torpedni čoln je sam potopil s torpedi dve tovorni ladji s 5000 otono 8000 tonami. Drugi torpedni čoln je potopil 4000 tonsko angleško trgovinsko ladjo, tretji torpedni čoln pa britansko petrolejsko ladjo z 8000 tonami. Po-

sadke nemških brzih torpednih čolnov so lahko različno opazovale, kako so se od torpedov zadeti britanski parniki potapljali. Navzilec zelo močni obrambi sovražnih rušilcev, ki so spremljali britanske tovrne ladje, so se vsi torpedni čolni nepoškodovani vrnili v svoje izhodiščne luke. Ta nemški uspeh na morju je tem bolj pomemben, ker je bil napad izvršen na docela mirnem morju in pri zelo dobri vidljivosti. Taki vremenski pogoji so namreč posebno neugodni za akcije brzih torpednih čolnov.

Berlin, 18. sept. s. Po službenih podatkih, ki so bili doslej objavljeni, je bilo v preteklem tednu potopljenih 245.000 ton sovražnega ladjevja. V času od 1. do 7. septembra je bilo potopljenih nadaljnjih 91.800 ton, tako da znašajo izgube angleške trgovinske mornarice v prvi polovici septembra 336.800 ton ladjevja.

Eksplodizija na angleški vojni ladji

Lizbona, 18. sept. s. Iz Londona poročajo, da je nastala predvčeršnjim huda eksplozija na neki angleški vojni ladji, ko je plula po Glasgowskem kanalu. Dva mornarja sta bila ubita, 9 jih je bilo ranjenih. Okolno ladjo so morali odpeljati v bližnjo ladjedelnico. Eksplozija je povzročila veliko škodo. Vzroki incidenta niso bili objavljeni.

Žrtve potopitve „Hooda“

Rim, 18. sept. u. Angleška admiraliteta je objavila včeraj seznam žrtv ob priliki potopitve angleške oklopne ladje »Hood«, ki jo je 24. maja poglaval v zrak nemška oklopna »Bismarck«. Seznam obsega imena 1.418 moških, ki jih vse pogrešajo in so bržkone utonili, in sicer 94 častnikov, 1.152 podčastnikov in mornarjev, 161 mornariških strelcev, 4 avstralski mornarji in 7 letalcev. Med častniki ta tudi viceadmiral Solland, ekspert za mornariško topništvo, in poveljnik ladje kapetan Kerr. Z ladje so se rešili le trije ljudje.

Rooseveltove imperialistične težnje Zedinjene države bodo skušale ustvariti si pomorska oporišča tudi v Južni Ameriki

Berlin, 18. sept. u. Nekaj berlinskih listov se v svojih komentarjih bavi z zadnjo Rooseveltovo poslanico kongresu ter opozarja na zanimiv odstavek iz nje, da bo namreč zakon o posojilih in zakupih v bodoče razširjen tudi na Južno Ameriko. Izmed 6 milijard dolarjev, ki jih namerava predsednik zahtevati od ameriških davkoplačevalcev kot drugi obrok za izvajanje tega zakona, bodo večje vsote služile Rooseveltovkemu imperializmu in se ne bodo porabile za pomoč Veliki Britaniji. Poslanica pravi, da se bo ta denar porabil za ustanovitev oporišč v južnoameriških republikah. Teritorij oporišč bo še nadalje pripadal južnoameriškim državam, oporišča sama pa bodo na razpologo oboroženim silam Zedinjenih držav.

V Berlinu opozarjajo, da je Roosevelt pred letom dni uspel v zamenjavo za 50 starih ameriških rušilcev pridobiti od Anglije važna oporišča na otočju zapadne Indije. Takrat se ni razpolagal z večjimi vsotami denarja, ker zakona o posojilih in zakupih še ni bilo in so se tudi ameriške vojne dobave še plačevale v gotovini, sedaj pa namerava predsednik izbrati zakon o pomoči Veliki Britaniji, da bi dosegel enake prednosti v odnosu z južnoameriškim državami. Južna Amerika je zaradi vojne, kakor znano, izgubila svoje naravno tržišče v Evropi in je sedaj v hudi gospodarski krizi, ker Zedinjene države normalno ne morejo absorbirati vsega presežka njene proizvodnje. Roosevelt namerava to okoliščino sedaj izbrati na ta način, da bi odkupil vse te presežke, če mu južnoameriške republike odstopijo zahtevana oporišča.

Nadalje se je zvedelo, da namerava Roosevelt, ki je zaradi podpiranja Sovjetske Rusije naletel na hudo opozicijo v kongresu, izbrati zakon o posojilih in zakupih tudi v to svrhu. Pravkar proučuje po vestih iz poučenih washingtonskih krogov načrt o večjem posojilu Sovjetski zvezi, ki bi ji bilo na ta način omogočeno, da bi se nadalje nakupuje ameriške vojne potrebščine.

New York, 18. sept. d. Kakor poroča washingtonski dopisnik agencije »International News«, William Neal, se je iz kongresnih krogov zvečelo, da bo predsednik Roosevelt bržkone v naslednjih štirih tednih predložil kongresu zakonski načrt, s katerim naj bi se preklical sedanji ameriški

neutrality zakon. To bi pomenilo pričetek nove velike bitke v kongresu o smeri, kakor bodo ameriške zunanje politike. Demokratični senatorji Gillette in Pepper sta izjavila, da bi preklic sedanjega neutralnostnega zakona pomenil samo logični korak v sedanji Rooseveltovi politični smeri. Seveda pa bi ameriška vlada, preden bi predložila kongresu v obravnavo kočljivo preklic neutralnostnega zakona, rada še prej varno spravila pod streho odobritev nadaljnega 6-milijardnega kredita za pomoč vojskujočim se državam.

Rooseveltove odposlanec v Indiji

Sanghaj, 18. sept. d. Kakor poročajo iz Simle v Indiji, je tjakaj v sredo dospel poseben Rooseveltove delegat za Daljni vzhod, Franc Grady. V zvezi z Gradyjevim prihodom je bilo iz Simle službeno objavljeno, da je Grady pooblaščen pogajati se z britanskimi oblastmi v Indiji glede indijskih gospodarskih virov. Navzlic tej britanski službeni razlagi pa se tu vzdržujejo informacije, da je glavna Gradyjeva naloga prepričati se na lastne oči o možnosti obrambe Indije za primer, če bi se vojna približala indijskemu ozemlju.

Papež odklonil Rooseveltove zahteve

Rim, 18. sept. s. Agencija Reuter beleži vest lista »New York Times«, da je papež negativno odgovoril na Rooseveltovo zahtevo, ki mu jo je predložil Myron Taylor, češ, naj proglasi sveto vojno proti narodnemu socializmu.

Obnovljene sovražnosti med Perujem in Ekvadorjem

Lima, 18. sept. s. Včeraj je bil objavljen komunikat o letalskih napadih perujskih bombnikov, kot odgovor na zasedo ekvadorske vojske, ki so jo pripravili perujskim četam. Letala so napadla koncentracije čet in ekvadorske tovarne ladje. Komunikat poroča, da so perujska izvidniška letala ugotovila, da se Ekvador pripravlja za ofenzivo proti Peruju.

Angleške grožnje Japonski

Bangkok, 18. sept. s. Iz Singapura poročajo, da je zastopnik britanskega vojnega kabineta na Daljnem vzhodu Duff Cooper na nekem zborovanju izredno ostro govoril proti Japonski. Izjavil je, da na Daljnem vzhodu ne bo nikakršne konferenice, ki naj bi Japonsko pomirila, ter da Anglija in Zedinjene države ne bodo na noben način dopustile kakršnekoli japonske agresije v Aziji.

Izgubljena angleška podmornica

Stockholm, 18. sept. d. V sredo zvečer je bilo v Londonu uradno objavljeno, da se angleška podmornica »P 32« ni javila v predpisanim času ter da se mora zaradi tega smatrati za izgubljeno.

Potopljena švedska ladja

Stockholm, 18. sept. s. Švedsko zunanje ministrstvo je prejelo od švedskega konzula v Hamburgu obvestilo, da se je švedska transatlantska motorna ladja »Yaravonga« potopila na svoji zadnji poti čez Ocean. Posadka in potniki so bili rešeni. Ladja, ki je izpodirala 9.000 ton vode, je bila novejša konstrukcija.

Eksplodizija na švedskih rušilcih

Stockholm, 18. sept. s. Kakor poroča švedska informacijska agencija, je nastala včeraj zjutraj huda eksplozija sredi nekaj švedskih rušilcev, ki so bili zasidrani v neki švedski luki. Dva rušilca sta se potopila. Število mrtvih in ranjenih doslej še ni bilo dognano. Tudi še niso znani vzroki te nesreče.

Ukinitev čilskih konzulatov v Evropi

Santiago (Chile), 18. sept. d. Neki zastopnik čilskega zunanje ministrstva je izjavil, da bo čilska vlada do konca letošnjega leta umaknila vsa svoja konzularna zastopstva iz Evrope. Ker je trgovinski promet med Evropo in Čilom zaradi vojne popolnoma prenehal, so konzularna zastopstva postala nepotrebna. Evropski konzularni zastopniki bodo po izjavi omenjenega zastopnika čilskega zunanje ministrstva premešteni v razna mesta v Ameriki, kjer obstajajo okoliščine za razširjenje trgovinskih zvez s čilsko republiko.

Grški parniki v angleški službi

Ankara, 18. sept. d. Na podlagi statistike, ki jo je objavila grška trgovinska zbornica v Aleksandriji, plove sedaj v angleški službi 240 raznih grških trgovinskih parnikov, ki imajo v celoti približno 1.2 milijona ton.

Sirijski domaći bankovci v Grčiji

Atene, 18. sept. s. Prvič so v Grčiji tiskali bankovce po 100 drahem. Listi ugotavljajo, da so bankovci popolnoma uspešni. Doslej so grške bankovce tiskali v Franciji in v Zedinjenih državah.

Prvi domači bankovci v Grčiji

Atene, 18. sept. s. Prvič so v Grčiji tiskali bankovce po 100 drahem. Listi ugotavljajo, da so bankovci popolnoma uspešni. Doslej so grške bankovce tiskali v Franciji in v Zedinjenih državah.

Princ Piemontski v Bolcanu

Bolcano, 18. sept. s. Kr. Vis. Piemontski princ je inšpiciral mesto in pokrajino. Obiskal je ob spremstvu prefekta in zveznega tajnika ter drugih zastopnikov oblasti novo dominikansko cerkev, kjer si je ogledal freske slikarja Leocata. Po obisku v specialni vojaški šoli GILA, kjer je pchvalil zadržanje mladih, je Piemontski princ odpotval iz Bolcana. Na kolodvoru so ga pozdravili politični in vojaški hierarhi.

Ustanovitev tržnih sodišč v Grčiji

Atene, 18. sept. d. Današnji grški listi objavljajo v svojih jutranjih izdajah zakon o ustanovitvi posebnih tržnih sodišč, katerih namen je zatirati ilegalno trgovino, kakor tudi zasledovati druge prestopke, s katerimi bi bila prizadeta prehrana prebivalstva. Sodniki novih tržnih sodišč, kakor tudi porotniki bodo imenovani iz vrst visokih upravnih funkcionarjev. Tržna sodišča bodo imela pravico izrekat tudi smrtno kazen, v milerših primerih pa denarne globe, izgon, ukinitve trgovin ali zapleno imetja.

V zvezi z uveljavljanjem novega zakona o tržnih sodiščih je grški pravosodni minister izdal proglas, v katerem poziva grško prebivalstvo, naj sodeluje v oblasti v borbi proti ilegalni trgovini in trgovcem, ki se okorišajo na račun prebivalstva.

London se pripravlja za letalske napade pozimi

Stockholm, 18. sept. s. »Dagens Nyheter« poroča v daljšem poročilu iz Londona, da so tam odredili nove ukrepe za protiletalsko obrambo Londona. Analoške oblasti so dognale, da je bil odstotek žrtev zadnjih napadov pozimi na London zelo velik. Zaradi tega so omejile svobodo gibanja civilistov, ki v določenem nočnem času ne bodo smeli v svobodo na cesto. Izkušnje iz preteklih zim kažejo, da je bilo mnogo ljudi ubitih, ker so se sprehajali po cestah, namestu, da bi se zatekli v zaklonišča.

V Londonu govorijo tudi o novih pozivih pod orožje. Vse olajšave se bodo odpravile. Minister za delo Bevin pa je izdal okrožnico, v kateri poziva industrije, naj se poslužujejo le onih kontingentov delavcev, ki so jim nujno potrebni in še te v čim bolj omejenem delovnem času.

Komunistični senator Cachin aretiran

Pariz, 18. sept. s. Listi poročajo, da je bil aretiran v Rennesu bivši komunistični senator Marcell Cachin, eden izmed najstarejših pripadnikov komunizma v Franciji in direktor francoskega komunističnega lista »Humanité«.

Trgovinski odnosi med Egiptom in Finsko

Helinski, 18. sept. d. Kakor javlja posebno davi objavljeno obvestilo finskega zunanje ministrstva, je egiptska vlada obvestila finsko zunanje ministrstvo, da bodo v bodoče v gospodarskih odnosih za Finsko iste omejitve, kakor jih je določila egiptska vlada že za gospodarske odnose med Egiptom in deželami, ki jih je zasedla Nemčija.

Velika železniška nesreča v Angliji

Lizbona, 18. sept. s. Iz Londona poročajo, da je brzi vlak na progi Crewe-Manchester trčil pri Holmen-Chapelu z vlakom, ki je prihajal iz Yorka. 8 potnikov je bilo ubitih, okrog 30 pa ranjenih.

Tajfun na Filipinih

Manila, 18. sept. s. Na severnem delu otoka Luzona se je pojavil silen tajfun. Nastale so tudi obsežne poplave. Elementarna katastrofa je po dosedanjih podatkih zahtevala 50 žrtev. Gmotna škoda še ni ocenjena.

Uveljavljanje vojnih zakonov v Bolgariji

Sofija, 18. sept. s. Ministrski svet je na svoji zadnji seji glede na sedanje izredne razmere sklenil, da se na osnovi čl. 73 zakona o civilni mobilizaciji takoj uveljavijo odločbe vojnih zakonov za obrambo države. Ti zakoni se bodo izvajali le v dobi vojne.

Nove brzojavne zveze v Albaniji

Tirana, 18. sept. s. V kratkem bo dograjena nova telefonska in brzojavna zveza med Tirano in Skadrom. Služila bo telefonskemu in brzojavnemu prometu med Crno goru, Albanijo in Italijo. Še pred pričetkom zimo bo ta proga podaljšana do Prizre. Nadalje se pripravlja gradnja enake proge med Tirano in Debrovom. V južni Albaniji bo sedanja telefonska in brzojavna proga izpolnjenjena. Na ta način se bo vzpostavila zveza s Crno goru, Bolgarijo in Grčijo, obenem pa bo izpolnjeno telefonsko in brzojavno omrežje v Albaniji sami.

Novi ameriški poslanik v Siamu

Bangkok, 18. sept. s. V Bangkok je prišel iz Singapura z letalom novi ameriški poslanik v Siamu Willy Ruggie Peck.

Narodna loterija v Meranu 1941-XIX

Ministrstvo za finance, generalni inšpektor za srečke in loterije, je dovolil narodno loterijo v Meranu 1941-XIX, katere čisti dohodek je določen v korist pomožni akciji reševanja.

Srečke, glaseče se na prinosca, so sestavljene iz matrice in odrezka. Matrica ima razen serije in številke na sprednji strani prostor za vpis imena, priimka in naslova prodajalca. Ti podatki se morajo vpisati na matrici vsake prodane srečke.

Cena srečke je Lir 12.—. Od te cene bodo prodajalec 2 liri za vsako prodano srečko pod naslovom povračila stroškov. Matrice prodanih blokov se morajo obenem s pripadajočim zneakom predložiti razdeljevalnemu uradu ne kasneje kakor en dan po datumu, ko je prodaja zaključena. Istega dne se morajo vrniti tudi srečke, ki so ostale neprodane. Ob začetku žrebanja bo finančno

ministrstvo objavilo, koliko srečk je bilo prodanih ter višino premij. Isto ministrstvo bo tudi objavilo uradno poročilo o žrebanju, ki bo nabito na objavi deski v vseh občinah. Premije izžrebanih srečk se morajo predložiti v teku 180 dni po objavi uradnega poročila o žrebanju po določenem postopku. Premije bo finančno ministrstvo izplačalo prinoscem srečk.

Tudi prodajalcem srečk, ki so bile izžrebane, pripadajo določene premije. Te premije plača finančno ministrstvo osebam, katerih podatki so napisani na obratni strani matric. Ako so na obratni strani iste matrice napisani podatki več oseb, se bo izplačilo le-tim izvršilo po enakih delih, razen, ako v soglasju ne zahtevajo drugačne razdelitve. Prodane in izžrebane srečke, ki niso bile predložene v določenem roku, se ne bodo upoštevale pri žrebanju in pri razdelitvi premij.

Gospodarstvo

Nova industrijska cona v Rimu

Nedavno je bila v Rimu ustanovljena »Družba za industrijsko cono« z namenom, da izvrši potrebna javna dela na severnovzhodnem področju Rima, ki je določeno za naselitev industrijskih podjetij. Predsednik te družbe Enzo Cimino je te dni izjavil, da se je za naselitev v rimski industrijski coni doslej prijavilo 124 industrijskih obratov, od tega 47 obratov kovinske industrije, 28 obratov lesne industrije, 13 obratov kemične industrije, 9 obratov živilske industrije itd. Vsa ta prijavljena podjetja bodo zasedla zemljišče v izmere 3 milijonov kvadratnih metrov in bodo zaposlovala preko 30.000 delavcev. Od skupnega števila prijavljenih podjetij je 46 takih, ki morajo notranje področje Rima zapustiti v zvezi z regulacijo mesta, 31 pa je takih, ki nimajo možnosti razširjenja obrata na sedanjem sedežu in so se odločila za preselitev.

Podjetjem, ki se bodo naselila v tej industrijski coni, bo država priznala precejšnje davčne in takšne olajšave, podobno kakor je to že storila pri ustanovitvi industrijskih con v Bolzanu, Ferrari, Aquaniji in Palermu. Poleg davčnih in takšnih olajšav bodo ta podjetja lahko brez carine uvozila stroje in potrebni gradbeni material. Družba za industrijsko cono pa bo s sredstvi udeleženi industrijskih podjetij ter so podporo mesta izvršila potrebna javna dela, in sicer v prvi etapi za 80 milijonov lir. Zgradijo bo treba 48 km cest, železniško zvezo, 48 km kanalov ter vse vodovodne in plinske naprave.

Potrebo ustanovitve posebne industrijske cone v Rimu je utemeljena s socialnimi in splošno-gospodarskimi razlogi. Italijanska gospodarska politika gre že vrsto let za tem, da se doseže industrializacija srednje in južne Italije. Pa tudi naglo naraščanje prebivalstva v Rimu daje osnovo za naselitev industrijskih podjetij. Prebivalstvo Rima je naraslo že na 1.400.000 ljudi. Število industrijskih podjetij se je v zadnjih dveh desetletjih že precej pomnožilo. Leta 1922 je bilo v Rimu 3000 podjetij s 60.000 delavci, leta 1930 4000 podjetij s 80.000 delavci in leta 1939 4570 podjetij s 139.000 delavci. Računati je s tem, da bo število v industriji zaposlenega delavstva v Rimu kmalu naraslo na četrtilijona.

Kmetijska razstava na velesejmu

Letošnji ljubljanski velesejem, ki mu je pokrovitelj ekselencija Visoki Komisar za ljubljansko pokrajino, ne bo samo industrijsko - obrtniškega značaja, marveč bo znanet del posvečen tudi kmetijstvu. Ne glede na obsežno razstavo kmetijskih strojev in orodja italijanske in deloma tudi nemške produkcije, bomo imeli takorekoč 7 raznih kmetijskih razstav.

1) Lep pregled o italijanskem kmetijstvu bo podalo Kmetijsko ministrstvo v Rimu v paviljonu »M«.

2) Kmetijska razstava ljubljanske pokrajine bo upoštevala današnje prehranjevalne razmere in potrebo reorganizacije kmetijske delavnosti. Podala bo čim popolnejšo sliko današnjega stanja kmetijstva pri nas, smer za izboljšanje kmetijske proizvodnje, povdarila pa bo tudi važnost našega kmetijstva za prehrano. Razstava bo imela tri glavne oddelke: znanstveni in poučni del, praktični del in prehrano. Praktični del bo obsegal glavne kmetijske proizvodne panoge, ki so važne za lastno prehrano, in sicer poljedelstvo, vrtnarstvo, sadjarstvo, vinarstvo s poskušnjo dolenjskih in belokranjskih vin, mlekarstvo, čebelarstvo s prodajo medu, gozdna zdravila in aromatična zelišča s poskušnjo raznih domačih čajev in zeliščnih likerjev, gobarstvo, male živali.

3) Federazione nazionale dei consorzi provinciali tra i produttori dell'agricoltura (Nacionalna zveza provincialnih združenj poljedelcev) iz Rima je zasedla 160 kvadr. m razstavnega prostora, kjer bo razstavila med drugim tudi razna semena, koprniljo, vino, sadje, grozdje in sir.

4) Federazione italiana dei consorzi agrari (Italijanska zveza poljedelskih združenj) iz Rima bo v posebnem velikem oddelku razstavila mimo drugega tudi kmetijske stroje in orodja, gonjila, sredstva za zatiranje sadnih in drugih škodljivcev, semena, razna živila, sadje in vino.

5) Sosedna goriska pokrajina bo priredila razstavo v lastnem paviljonu. Velik del razstave soške zemlje bo posvečen kmetijstvu. Goriski kmetje bodo pokazali svoje uspehe zadnjih 20 let. Razstavili bodo tudi zlasti sadje, sveže in kandirano, grozdje, vrtnarske pridelke Vipave, marmelado, mlečne proizvode, vino, okrasno drevje in lepotično rastlinstvo.

6) Tudi pri nas so italijanska vina zelo cenjena. Zato bo gotovo vzbujala veliko pozornost obsežna razstava najboljših italijanskih vin, ki bo nameščena v prejšnji veliki sejemski restavraciji. Tam bodo vina običajno na poskušnjo. Dobili se bodo tudi dobri trzli prigrizki in se bo točila Meinlova črna kava.

7) Kakor italijanska vina tako so tudi po svetu znane razne vrste italijanskega sira. V posebnem oddelku na velesejmu bo prirejena razstava italijanske produkcije sira vseh vrst, ki ga bodo tudi prodajali.

Vse to skupaj bo tvorilo impozantno revijo kmetijstva kakršna in ljubljanskem velesejmu še nikdar ni bilo. Prav gotovo bo vzbudila upravičeno zanimanje slehernega, zlasti pa našega kmetovalca.

Gospodarske vesti

— Oskrba Hrvaške s bakreno galico. Hrvatska vlada je imela zadnje mesece precejšnje težave zaradi oskrbe vinogradnikov z bakreno galico. Bakrena galica se v Hrvatski sami ne izdeluje, znana tvornica »Zorka« pa je na področju Srbije (v Sabcu). Ta tvornica je imela v skladišču okrog 2000 vagonov bakrene galice; od tega je Hrvatska dobila le 260 vagonov (po ceni 12.50 din za kilogram), medtem ko znaša potreba na leto okrog 500 vagonov. Lanj je znašala prodajna cena za vinogradnika 8 din za kilogram, letos pa je bila maksimirana na 16 do 18 kun (pod roko se blago prodaja za dvojno ceno). Tudi tvornica Zorka ima težave pri proizvodnji modre galice. Prej je dobivala elektrolitični baker iz borskega rudnika. Ta rudnik pa je sedaj na področju, ki ga je zasedla

Bolgarija. Vrh tega je tvornica za elektrolizo bakra v Boru porušena. Zato morajo sedaj surovi baker pošiljati iz Bora v Nemčijo zaradi elektralizacije, nakar dobi tvornica elektrolitični baker iz Nemčije.

— Nevarnost inflacije v Zedinjenih državah. Ameriški finančni minister Morgenthau je te dni v nekem govoru zavzel stališče k vprašanju inflacije. Zedinjene države stoji nazivlj popolnemu zlomu kritju denarja pred nevarnostjo inflacije, kar se kaže zlasti v naraščanju cen. Inflacija pa je treba na vsak način preprečiti. Zato je potreben apel na delavce, kmete in trgovce, naj bodo zmerni v svojih zahtevah glede plač in zaslužkov. Zasebni konzum se mora zmanjšati, da se bodo na ta način ustvarili potrebni prihranki. Da se pobere odvisna kupna moč na trgu so potrebni naslednji ukrepi: 1) z davčno reformo se mora doseči povišanje davčnih dohodkov za 4 milijarde dolarjev, 2) z uvedbo davčnih predpila na podlagi posebnih davčnih bonov bo skušala vlada dobiti 1 milijardo dolarjev; 3) v prvih štirih mesecih letošnjega leta je vlada emitirala za 1 in četrtilijardo oboroževalnega in obrambnega posojila in bo emitirala nadaljnje serije; 4) izdani bodo ukrepi za omejitev prodaje blaga na kredit in na obroke z omejitvijo kreditov za financiranje konzuma. Da se doseže večja prodaja obveznic obrambnega posojila, je predvidena uvedba prisilne štednje za delavce in nameščence.

— Širjenje motornega pogona na lesni plin. Ob priliki razstave na dunajskem velesejmu so bili objavljeni zanimivi podatki o širjenju motornega pogona na lesni plin. Preureditev avtomobilov kakor tudi stojih motorjev na pogon z ogljem in lesom je zavzela že velik obseg v vsej Evropi. V Nemčiji in v državah, ki jih je zasedla Nemčija, je sedaj v prometu že 180.000 tovarnih avtomobilov, ki vozijo z lesom ali ogljem. S tem je dosežen na leto prihranek v višini okrog 650.000 milijonov litrov bencina. Prizadevanje gre pa za tem, da se z nadaljnjo preureditvijo doseže letni prihranek 1 milijon ton tekočega goriva. Nemška avtomobilska industrija prodaja sedaj za potrebe gospodarstva le še tovrne avtomobile s plinskimi generatorji.

— Pomoč za prehrano Grčije. Ker je Grčija sedaj odrezana od prekomorskega dovoza živil, je v zelo težavnem položaju glede prehrane. Kakor poročajo iz New Yorka, bo ameriški Vanderbiltov odbor za pomoč Grčiji poslal v Grčijo 50.000 ton živil in zdravil, ki bodo prepeljali v Grčijo s pomočjo turškega Rdečega križa. Prva pošiljka bo poslana 20. septembra na turški ladji »Adana«. Italijanska in nemška vlada sta odobrili prost prevoz in sta prevzeli skrb, da bodo poslana živila razdeljena med najbolj revno prebivalstvo.

— Znatna produkcija oljaric v Rumuniji. Rumunska vlada je podela delniški družbi »Solagra« izključno pravico nakupa rumunskega pridelka oljaric v letošnjem letu. Po kritju domače potrebe, ki znaša okrog 26.000 vagonov oljaric, bo družba lahko presežek izvozila v inozemstvo. Letos je znašala s sončnicami posejana površina okrog 40.000 ha in se ceni pridelek sončničnega semena na okrog 40.000 vagonov. Če se upošteva še pridelek ostalih oljaric, bo imela Rumunija na razpolago za izvoz 15.000 do 20.000 vagonov oljaric.

— Prepoved uporabe mazilnih olj za pogon v Nemčiji. V Nemčiji so oblasti izdala prepoved uporabe mazilnih olj, ki se dobe brez posebnih nakaznic, za pogon osonno za mešanje s pogonskim oljem. Če obstoji sum, da bo kupec trošil olje, ki se dobi v prosti prodaji, za pogon ali za mešanje s pogonskim gorivom, tedaj mora prodajalec odreči prodajo.

— Izkoriščanje živali, ki poginejo. Po švicarskem vzorcu pripravlja madžarska vlada uredbi, ki bo uredila predelavo živali, ki poginejo. Po sodobnih metodah se lahko pridobi iz 100 kilogramov mrtve teže 25 kg krmilne moke in 10 kilogramov industrijskih masloč. Predvidena je ustanovitev tvornice za predelavo take mrtvine, ki bo stala 5 milijonov pengov. Pri ustanovitvi bodo poleg industrije mila sodelovale kmetijske zadruge. Nadalje je predvidena ustanovitev tvornice za pridobivanje masti iz kosti. Stokovnjaki računajo, da Madžarska lahko iz kosti pridobi na leto 400 vagonov masti.

— Delovni predpisniki iz papirja. V Nemčiji so pričeli izdelovati močne delovne predpisnike iz preje, izdelane izključno iz papirja. Ker so se ti predpisniki dobro obnesli, bodo prišli iz te papirnatne preje izdelovati tudi nekatere druge oblačilne predmete. Nemški državni urad za oblačila je s tem v zvezi objavil, da je prodaja izdelkov iz specialne papirnatne preje prosta in ni vezana na oblačilno karto.

— Racionaliranje potrošnje električnega toka v Franciji. Francoska vlada je uvedla nadaljnje omejitve v potrošnji električnega toka, in sicer z uvedbo sistema racionaliranja. Racionaliranje je postalo potrebno zaradi pomanjkanja premoga in tekočega goriva, ki povzroča povečanje potrošnje električnega toka in so zlasti industrijska podjetja prešla v znatni meri na pogon z električnimi motorji. Omejitve se nanašajo predvsem na potrošnje električnega toka za razsvetlavo, gospodinjstvo in hišno potrošnjo, da bo na razpolago več električnega toka za industrijo in prometne naprave. Že letos v aprilu so oblasti v Parizu odredila, da nihče ne sme v svojem hišnem gospodarstvu trošiti brez posebnega dovoljenja več električnega toka, kakor ga je trošil prej. Z novimi predpisi je določena maksimalna potrošnja električnega toka na podlagi prejšnje potrošnje v času od 1. septembra 1940 do 21. avgusta 1941. Vrh tega pa je določen še poseben maksimum, ki znaša za gospodinjstvo do 3 oseb 80 kilov. ur na mesec (za razsvetlavo, gospodinjstvo tok in kurjavo), z dodatno količino za kopalnice, ki je določena po številu oseb.

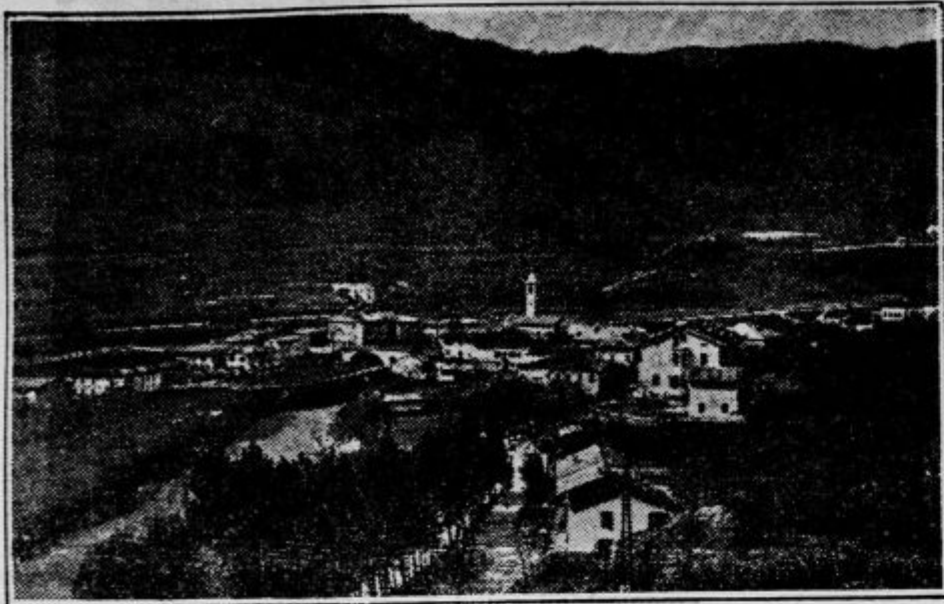
DRUGA POLOVICA

Mala Milka je vprašala: »Očka, pravijo, da je žena druga polovica moža, kajne?«

— Hm... pravijo tako, res.

— In če se mož dvakrat oženi — modro je mala Milka — pač od njega nič ne ostane, kaj ne očka?

Nekdaj in danes na Tolminskem

Canale d'Inzonzo — Starodavni Kanal, središče Spodnjih Gor

Dih tolminstva

začutiš že ob Sv. Luciji, kjer je bil poleg prof. Andreja Kraglja rojen dr. Ivo Pregelj, pa potem ob vsej pokrajini »niz Modreje« do samega Tolmina, in še dalje. Tukaj so romantična tla klasičnih likov nekdanjih tolminskih tlačanov, puntarjev, galjotov in gospodov, ki vstajajo pred vami ob Pregljevih in drugih književnih delih; tukaj vznikajo zgodovinske podobe »jagrov tolminske pravde«, »modrejskega potrpljenja« Gašperja Kragulja, Petra Duše in »poštenega galjota« Mohorja Kacafure; tukaj so slavne Modreje, ki so bile nekoč središče vsega tega okoliša, potem še Modreje, Kozmerice, Drobočnik, Log, Som, Bača, Sentiška gora, kjer je rojen skladatelj Lahmar, Pečine, Ponikve, ki so znane po svojih sejnih, Stopnik, kjer so našli železno rudo s 40% železa, Trebusha in Slap s valjčnim mlinom.

Sv. Lucija, ki je zasidrana ob vznožju Senice, Bučnice in Kozmerice na romantičnem jeziku ob stiku Soče in Idrije, je bila prvotno vas, ki so jo imenovali po visokem mostu čez Sočo samo »Most«, »Na mostu«, pozneje Sv. Lucija na Mostu, S. Lucia ad Pontem. V tem prevažnem stikališču cest, dolin in voda je bila že v davnih časih naselbina, kar izpričujejo predvsem izkopana rimska grobišča. Izkopanine so danes v dunajskem, tržaškem, oglejskem in goriskem muzeju. Zgodovinska tla so tudi na gričku Sv. Mavra, kjer so živeli v 15. stoletju skakači; tukaj so tudi ostanki gradšč.

Današnja Sv. Lucija je sedež občine s 5642 prebivalci, ima pošto, brzojav in telefon, oddelke karabinerjev in šolo. Je zaradi divne lege priljubljena kot letovišče; z vseh strani prihajajo letoviščarji vsako leto uživati zdrav planinski zrak, blagodejno planinsko zatišje. Ob umetnem jezeru imajo domačini svoje motorne čolne in barke, ki jim omogočajo po marljivem vsakdanjem delu po nekaj uric vsega razvedrila. Radi tudi ribarijo, posebno všeč so jim postavi v Idriji in Bači. Mnogi pa živijo tudi od lesa, lesne industrije z dvema večjima žagama.

Čudovita prirodna lepota zajema tudi pokrajino med Sočo in Tolminsko, kjer se je razrasla na terasno oblikovani ravni med Senico, Jalovnikom, Bučnico in Kozlovim robom ponosna prestolnica lepih Gor — zgodovinski Tolmin. Tolminčani so zelo ponosni na svoj rojstni kraj, na starodavnost svojih domov in radi govorijo o svojih slavnih prednikih. Tolmin se namreč že leta 1065. navaja v zgodovinskih listinah kot »Tulmine«. Dejansko pa je bil ves tolminski okoliš naseljen že v prazgodovinski dobi; v času rimskega vladstva je za beležen tukaj »ager Forojulensis«. Leta 1077. so postali oglejski patriarhi tolminski gospodje, sledili so tolminski glavarji, potem grofje Goriški, Dornbergi, Brennerji in Coroninji, dokler ni prešla tolminska graščina, kolikor je še ostalo, v last rodbine pl. Premerstein in Persogla.

Zanimiva je ljudska razlaga o tem, kako je nastalo ime Tolmin. Star Tolminec, ki sem se seznanil z njim v neki tolminski gostilni pri kozarcu dobrega vipavca, mi je o tem razlagal na dolgo in široko. Izvajal je ime od »temke«; tako je dobil Tolmin svoje ime po gostih, temnih zgodovinah, ki so se pred postankom zgodovinske naselbine zgrinjali to okoli. Mogoče zahvalo za prijazno pojasnilo je vrtil Tolminec vzel na znanje s tem, da je za mojimi hrbtom, brez moje vednosti, naročil še pol litra rujne kapljice; jaz sem mu vrnil mlo za drago na enak način. Tolminec je spoznal, da ne bo mogel biti zadnji in se je udal. Pred slovesom sva še izpraznila kupici na tolminsko slavo in čast.

Skromna tolminska ženica pa mi je pravila, da je še danes na Tolminskem precej žensk, ki so v mladih letih služile v Egiptu in ki govorijo italijansko, francosko, angleško in arabščino.

Grad „Kozlov rob“ in dvor oglejskih patriarhov

Na hribu nad Tolminom se je dvigal stari tolminski grad »Kozlov rob«. Tukaj je imel svoje bivališče namestnik in poglavar oglejskih patriarhov, ki je čuval grad, upravljal posestva, bil sodnik in vzdrževalec reda. Leta 1348. je zabobnelo po Tolminskem, zemeljske plasti so se zamajale, močan potres je porušil grad na Kozlovem robu. Simbol tolminskega gospodstva je danes v razvalinah.

Spodaj ob Tolminu pa je dal zgraditi oglejski patriarh Raimondo della Torre poseben poletni dvorec (corte), ki je bil utrjen in je stal na kraju, ki mu še danes pravijo Dvor. Danes ni o njem nobenih sledov. Leta 1313. so prihrumeli v Tolmin vojskaški goriški grofa Henrika II., ki so zavzeli Dvor, zažgali tolminske domačije ter uveljavili gospodstvo goriških grofov. V Dvoru so bivali navadno čez poletje patriarhovi povabljeni in gostje, med njimi slavni tvorec »Božanske komedije« Dante Alighieri, ki je v tolminski prirodni romantiki nadaljeval svojo svetovno pomembno pesniško umetnost. Spomin na Dantejevo bivanje v teh krajih je

Obnovite naročnino!

Zrelo, kjer so se pogrezali turški konji

Številne pripovedke krožijo med tolminskim in okoliškim ljudstvom, ki se nanašajo na dobo turških vpadov. Med drugim sem slišal v kmečki družbi sledečo pripovedko, ki spominja na ono o prihodu Turkov na Slevico:

Ko so Turki prihitali na vrh bukovškega sedla, je zadonel glas zvonov iz cerkvene zvonika. Turški poveljniki se zaklinjajo, da bodo turški konji še isto noč zobali na oltarju sv. Lenarta, njegovi vojščaki pa pili vino iz cerkvenega kelha. Hip zatem pa so se jele turški konji pogrezati noge; obstali so. Naprej ni šlo, nazaj pač. Turkom ni preostalo drugega, kot da so se vrnili. Bukovci so bili obvarovani pred turškim razdejanjem. Kraju, kjer so se turškim konjem vdrale noge, pravijo še danes »Zrelo«.

Zvoni od Mengor, Volč, Svete Lucije, Tolmin in Slap in Selo odgovarja. (A. Gradnik)

Najrajši pa se Tolminci pomenjujejo o dobi kmečkih uporov. Malokateri dogodek je bil pri nas književno tako izčrpno obdelan kakor tolminski panti, ki so stopnjevali do viška leta 1713, ko je vso tolminsko globel zajel veliki upor, ki se je končal s tem, da so voditeljem tolminskih upornikov Ivanu Gradniku, Gregorju Kobalu, Lovrencu Kragulju in Martinu Munihu odsekali glave, potem pa razčetrili njihova trupla. Sedem drugih upornikov voditeljev je bilo obsojenih na smrt, 150 pa je bilo obsojenih na večletno zaporno kazen.

Tolmin je obdržal do današnjega dne svoj pomen. Po svetovni vojni se je v novih prilikah zelo razvil. Tolminska občina šteje 6584 občanov, Tolmin sam 2000 prebivalcev. Tukaj je sedež komisarata, sodnišče, oddelka karabinerjev, davčne uprave, registra in pošte. Tolmin ima učiteljske z dvema konviktom za dijake in dijakinje, konvikt Franca Slodnika, nadalje mlekarstvo šolo, ki je velike važnosti, saj ima skoraj vsaka vas v tolminskem okolišu svojo mlekarstvo zadrugo in mlekarino. Posebno lepo je urejeno nemško pokopališče, ki je bilo otvoreno pred dvema letoma, s kostnišnicami odstranjen.

Slikovito podoba Tolmina in njegove očarljive okolice izpopolnjujejo še starodavne Volče, kjer je bila najstarejša župnija, saj so spravišali sem mrtvece celo iz Bohinja, potem iz tolminskih puntov slavne Mengore z božjo potjo, poslikano po zaslugi župnika Kodrnica, in Kolvrat, od koder je krasen razgled doli do Tilmenta.

Ljubljanski maturant —

že štirinajst let ovčji pastir v Srbiji

Izkušen polno življenje Ivana Rusa z Bleda

Čuprija, sredi septembra

— Čobanine, koliko imaš ovac? — vprašam pastirja, ki se ukvarja z vejevanjem, da napravi metlo, zraven pa zdaj pa zdaj pogleda čez žitno polje, kod se pase njegova čreda.

— Osemindvajset, gospodi! — se je glasil njegov odgovor.

— Pa kako kažeš: osemindvajset?

— Pa znam, da ste Slovenec, menda celo profesor Pipenbacher.

Zasmejal sem se moral, da me je mož tako zadel, saj sem menda res tudi gospodu ravnatelju Pipenbacherju malce podoban.

Tako sva se seznanila.

Njegova povest je zanimiva, čeprav mož glavno reč prikriva. Iz vsega njegovega pripovedovanja spoznam, da ga je nemirna kri gnala po svetu in da si je našel miru na jesen življenja šele v Čupriji — kot ovčji pastir.

Na Bledu pod Triglavom je doma. Študirati je gimnazijo v Ljubljani. (Bil je sošolec ljubljanskega župana dr. Jura Adlešiča). Napravil je maturo z odliko. Nato je šel v Prago na tehniko... Veliko mesto ga je zmotilo... Odšel je po svetu... Dr. Žerjav mu je posredoval nameščenje na Jesenih... Toda slednjič je odšel v Srbijo v rudnike... v pisarno... v jamo... zbolel je... potem je bil uslužben v kavarni...

Nemški odgovor na ameriške načrte

o zaslužjenju vsega nemškega naroda

Dunaj, 18. septembra

Nemški listi ostro obračunavajo z novim načrtom za zaslužjenje Nemčije, ki je izšel v nekaterih ameriških listih. Douglas Miller, ki je bil dolga leta trgovski atašee pri ameriškem poslanstvu v Berlinu, je avtor načrta, po katerem naj bi Nemčijo »ukrotiti« po sedanjih vojni. Že 24. avgusta je velik dnevnik »New York Times« objavil ta načrt na široko, zdaj pa so sledile podrobnosti še v drugih ameriških listih. Značilno je, pravijo nemški listi, da je Douglas Miller, ki je na ameriškem poslanstvu v Berlinu vodil trgovinsko volnostno zoper Nemčijo, dokler mu leta 1938. ni začelo goreti pod nogami, danes med vodilnimi možmi pri organizaciji ameriške pete kolone. Medtem ko je Roosevelt v Kaufmannovi knjigi »Nemčija mora biti uničena«, za katero je sam dal pobudo, pustil svoboden razmah sru in je s to knjigo poskušal ustvariti med Američani razpoloženje za iztrebljenje nemškega naroda, je zdaj namen Millerjevega načrta, da bi pridobil najširše ameriške sloje za »krotenje nemškega ljudstva«.

Nemški dnevniki izvajajo: Z značilno angleško binavščino razlaga načrt, da ne kaže Nemčije razdeliti v majhne države in da tudi ni treba Nemčiji vsiliti tuje vlade, ker Amerika ni upravičena, da bi nemškemu narodu nalagala kazen. Toda, tako stoji dalje zapisano, zavoljo lastne varnosti in za ohranitev miru, so ameriške Zedinjene države upravičene storiti vse potrebno, da bo nemški narod težko prizadet. Načrt napoveduje naslednje ukrepe po sedanjih vojni:

1. Nemci morajo biti prisiljeni, da vse tisto, kar so »ukradli«, vrnejo, sicer bodo

nastopile za Nemčijo nepremagljive težave.

2. Nemcem ne sme biti noben kapital več dan na razpolago.

3. Nemčija mora biti izključena od produktivnega sodelovanja v povojnem svetu.

4. Na temelju načel totalitarne vojne mora biti nemški gospodarski ustroj uničen in mora Nemčija biti dokončno in industrijsko razorožena.

Ta štiri točke imajo v Millerjevem načrtu še nekatere podrobne dopolnitve, med drugim naslednje: Vsa transportna sredstva je treba odstraniti, skladišča kovin in strojev je treba zapleniti, vojaško važne proge morajo obdržati »zmagovalec sil« v svojih rokah. Bodoče meje je treba začrtati tako, da bodo premogovna in rudniška področja na zapadu in na vzhodu izven nemških meja. Pristanišča in meje je treba tako zastražiti, da stroji in kovine ne pridejo več v Nemčijo. Nemčija mora biti prisiljena, da se bo omejila zgolj na svoje življenje na kopnem in na lastno preživljanje. Nemška mesta je treba v pogledu prebivalstva zmanjšati. Nemška mladina mora biti prisiljena k izseljevanju po svetu.

»Völkischer Beobachter« pristavlja k temu: To je Rooseveltova želja gleda bodoče Nemčije, tako je v resnici Rooseveltova in Churchillova »gospodarska svoboda«. Roosevelt je dal na usta Douglasa Millerja z značilno zasmehljivo dostaviti, da bo s takšno ukrotitvijo Nemčije vse ostali svet dobil toliko let oddiha, da se bo lahko odločil, ali bo hotel s tistim, kar bo od nemškega naroda še ostalo prijazno občeati ali ne.

Meja med širšim in ožjim nevarnostnim okolišem v Ljubljani

Prebivalstvo jo mora natanko poznati

Ta meja se pri zaščiti pred napadi iz zraka večkrat omenja in zato mora to mejo vse prebivalstvo natanko poznati ter vedeti, da v ožji nevarnostni okoliš spadajo ne glede na višino ali velikost vsa poslopja, ki leže v teh mejah, razen tega pa tudi obe strani mejnih cest.

Meja med širšim in ožjim nevarnostnim okolišem gre od križišča Gosposvetske in Celovške ceste z železnico proti jugu po železnici do Oražncve ulice in po Tržaški cesti proti severovzhodu do Aškerčeve ceste, nato spet proti jugu do Ulice rimske legije in ob rimskem zidu po Mirju ter nazaj proti severu po Gorupovi ulici, nato po Cesti 29. oktobra, Zoisovi cesti na Krakovski nasip in po njem na Trnovski pristan do Mandelčeve (prej Švabičeve) ulice, tu pa čez Ljubljano naravnost v Zvonarsko ulico in dalje po njej na Karlovsko cesto do Gruberjevega prekopa. Po levem bregu Gruberjevega prekopa gre meja dalje prav do mosta dolenske železnice pri klavnici ter dalje po železnici čez Kodeljevo tudi še po Vodmatnem mostu čez Ljubljano, nato pa po Zaloški cesti do Marenčičeve ulice, nekoliko časa po njej, nato pa meja preskoči na Zakotnikovo ulico ter teče čez železnico preko okrog tovarniških kompleksov in po Tovarniški ulici pride na Pokopališko ulico, se obrne po njej na jug do Mokronoške (prej Bazoviške) ulice, nadalje pa vzporedno z železnico v Zeleno jamo in od tod po Ljubljanski cesti ter na levo za tovarno za kletj po Savski cesti na Šmartinsko cesto po Šmartinski cesti nazaj do Vilharjeve ceste in po njej na Tyršovo cesto, nato pa po Tyrševi cesti do Kalanove ulice, po njej do Linhartove ceste in po njej na Celjsko ulico do Ipavčeve ulice. Tu pa spet na Tyršovo cesto ter z nje na levo okrog stanovanjskih blokov Vzajemne zavarovalnice in železničarskega fonda ter bežigradske šole za stadionom na Koroščevo ulico ter po njej na Tyršovo cesto do Livarske ulice, po Livarski ulici na Parmovo (prej Kobariško) ulico in po njej do Trstenjakove ter na sever po Lavričevi ulici na Borutovo ulico, spet na sever v Podmilščakovo do Janšve ulice ter po Janšvi ulici čez železnico in ob Kavskovi ulici

dalje na Gasliško cesto do Celovške ceste in po njej do stare mestne meje, nato spet po drugi strani Celovške ceste nazaj na železniško križišče pri kopališki Ilirije. Stanovanjska poslopja izven te meje, t. j. na periferiji mesta ali v redkem naselju so v tako imenovanem širšem nevarnostnem okolišu, kjer so obvezne le požarno varnostne odredbe, druga zaščita pa je samo priporočena. Za industrijske obrate in za večje zavode so pa zaščitni ukrepi obvezni ne glede na nevarnostni okoliš.

Vse mesto je ne glede na nevarnostni okoliš razdeljeno še na 11 okolišev z osrednjimi okoliškimi postajami za gasilsko, tehnično in zdravstveno službo, ki naj v sili pomagajo hišni zaščiti. Najgostejši so trije notranji okoliši, ki se pa v celoti nahajajo v ožjem nevarnostnem okolišu. Vsi trije okoliši imajo gasilsko okoliško postajo v Mestnem domu, za druge službe pa urejene naslednje okoliške postaje: za prvi okoliš v kresiji, za drugi okoliš na učiteljski šoli, za tretji okoliš pa na Mladiki. V I. okolišu je 435 hiš, v II. celo 567, v III. pa 335 hiš, kjer povsod mora biti izvedena hišna zaščita. Močneši so še V. okoliš v Mostah s 306 hišami, VII. okoliš v Spodnji šiški s 187 in VI. okoliš za Bežigradom s 158 poslopji, kjer je hišna zaščita obvezna.

Mestni zaščitni oddelek bo objavil tudi še podroben razpored okoliških postaj za vse mesto.

Začetek pouka na šolah bo 6. oktobra

Prosvetni oddelek Kr. Visokega komisarata sporoča, da je začetek pouka na vseh šolah v Ljubljani pokrajinski preložen na 6. oktober. Začetne šolske maše bodo v soboto 4. oktobra; v ponedeljek 6. oktobra pa se začne reden pouk.

ZALOŽANJU

— Ali je bil vaš stric do poslednjega trenutka pri zavesti?

— Tega vam še ne morem povedati. Oporoko bodo odprli šele po jutrnjem.

SPORT

Žizek in njegovi na poti

Pet ilirijanskih plavalcev je odšlo v Rim na izbirno tekmovanje FIN

V Rimu tečejo ta teden zvezni treningi vseh najboljših plavalcev, ki se tamkaj pripravljajo še za nekatere mednarodne nastope. Med to elito italijanskih plavalcev, je zaupnik tukajšnjega CONIA, comm. Buratti pozval tudi pet plavalcev ljubljanske Ilirije, ki so med tem že odpotovali v prestolnico.

Pod vodstvom načelnika sekcije prof. Čerčka in njegovega pomočnika g. Kogovška so šli na pot Branko Žizek, Jože Močan, Otmar Mihalek, Ciril Pelhan in Henrik Loeser.

Za teniškim igralci in atleti, ki so se zdaj na italijanskih terenih, se bo v soboto in nedeljo pomerilo v družbi italijanskih moštrov tudi omenjenih pet plavalcev iz naše pokrajine. Prireditve v teh dnevih je razpisala italijanska plavalna federacija, da bo dobila čim natančnejši pregled o stanju svoje plavalne elite.

Mnogo opažena je bila preteklo nedeljo meddržavna plavalna tekma med Stock-

holmom in Budimpešto v švedski prestolnici, ki se je končala neodločeno 1:1. Do tega izida je prišlo tako, da je madžarsko moštvo v waterpolu zmazgalo nad Švedi z 8:1, v stafeti na 4x200 m prosto pa so zmazali Švedi s časom 9:27.6, dočim so prišli gostje za njimi z 9:28.2. V okviru tega mitinga sta se izven konkurence pomerila še svetovni prvak Björn Borg in Madžar Tatos na 400 m prosto. Šved je zmazal s 4:59.2, medtem ko je Tatos potreboval za progo »celih« 5:06.3. Na 100 m prosto je bil Borg ponovno poražen od mladega Pera Olafsa Olssona, ki je prišel na cilj v izbornem času 1:00.1. Borg je zaostal za eno sekundo in 7 desetink sekunde. V sklopih izven konkurence so se uveljavili Madžari in Švedi, sicer pa so Švedi imeli v svojih vrstah nekatere odlične moči, med katerimi je Rothmann izbojšal do madi rekord na 200 m prsno na 2:42, plavalca Tavellin pa je na progi 200 m prosto zabeležila čas 2:41.9.

Nogomet na vseh straneh

O nogometu preteklo nedelje smo zaradi pestrih dogodkov drugod, ki nas spričo svojega mrtvila po naših zelenih poljih zanimajo mnogo bolj, pisali prav za prav zelo malo. Pa vendar tudi zadnja nedelja v tem pogledu ni bila tako brez vsakega dogodka.

V Stockholmu so imeli celo meddržavno tekmo med švedsko in Dansko, ki se je končala neodločeno z 2:2. Uspeh danskega moštva, ki je bilo do odmora celo v vodstvu, je vsekakor vreden omembe, saj je bil dosežen proti izbrani in dobri enajststori švedske. Na tekmi je bilo 50.000 gledalcev, med njimi tudi švedski kralj.

V dunajskem Pratu sta se srečali nogometni reprezentanti Dunaja in Berlina, kjer je zmazal Dunaj s 5:2, čeprav so Berlinčani sprva zaigrali zelo dobro in prišli do odmora celo do naskoka enega gola. V Berlinu so istočasno igrali naraščajci obeh mest, ki sta se razšli po neodločenem izidu 3:3.

S Spodnjaestjarskih nogometnih igrišč bi bilo zabeležiti dva izida, predvsem zato, ker sta bila z njima prizadeti dve moštvi, ki sta včasih delali družbo našim enajststoričarjem. Graški železničarji so igrali proti Rapidu in ga odpravili s precej krepkim rezultatom 4:0, enajststoričarji Kapfenberga pa je bila v gostih v Celju in je zmazala s 4:2. Zdi se, da nogometašem iz Spodnje Štajerske tudi zdaj ta posel ne gre posebno od rok.

V Beogradu preteklo nedeljo ni bilo prvenstvenih tekem, pač pa nekaj prijateljskih, med katerimi je spet enkrat BSK zmazal nad Jugoslavijo, in sicer to pot s 3:1. Tudi ostala beogradska moštva so bila vsa na terenih, toda samo v prijateljskih dvobojih.

Hrvatski poraz v tenisu

V Budimpešti je bil konec tedna odigran mednarodni teniški turnir med Madžarsko in Hrvaško za tako imenovani rimski pokal, ki se je končal s 4:2 v korist Madžarske. Kakor smo na tem mestu že pisali, so se morali Hrvači zadnji hip odreči Puncetcu, igra po, v kateri bi bil moral Puncetec igrati z Asbothom, brez nastopa prepustiti Madžarom, medtem ko je drugo točko za Madžarsko rešil Branović v petih setih nad madžarskim naraščajcem Romhanyjem. Madžari so si svojo zmago zagisrali že drugi dan, ko so zmazali v obeh singlih.

Prva prvenstvena nedelja

Mars in Ljubljana na igrišču Marsa za Kolinsko tovarno

V nedeljo, dne 21. t. m. se prične tekmovanje za prvenstvo Ljubljanske pokrajine. Za prvo srečanje je žreb določil Marsu za nasprotnika Ljubljano.

Po daljšem presledku bo imelo moštvo Marsa priliko pokazati, kaj je delalo v teh usodnih časih. Vemo, da moštvo ni počivalo in se je kljub vsem oviram pripravljalo za jesensko sezono. Tudi Ljubljana ni držala križem rok in je danes vsaj na isti višini kakor svoje dni, kar je zlasti pokazala v vztrajni borbi za pokal SNZ.

Na tekmo, ki bi morala biti prvič na novem Marsovem igrišču za Kolinsko tovarno, se bomo seveda še povrnili.

Kakor slišimo, je v zadevi letošnjega prvenstvenega tekmovanja med klubi v Ljubljani nastalo majhno trenje, ker nekateri izmed njih niso zadovoljni z razdelitvijo v razrede po novem. Slovenska nogometna zveza je o tej stvari razpravljala na zadnji seji, tako da bomo danes že prejeli podrobne informacije o rešitvi tega spora. Gornji kratki objavi dajemo mesta zaradi tega, ker ni izključeno, da se bosta omenjeni enajststoričarji sestali, bodisi že za točke ali pa kar za dober medsebojni trening.

Slovenska koledarska zveza Ljubljana — službeno. Redna seja upravnega odbora bo danes v petek ob 19. v prostorih kavarne Vospersnik, Stari trg 34. Dnevni red: organizacija koledarske dirke za prvenstvo ljubljanske pokrajine. Ker se bo na tej seji razpravljalo tudi o zelo važnih zadevah in ukrepih pokrajinskega odbora, se pozivajo vsi odborniki, da se te seje udeležijo sigurno in točno. — Tajnik.

Sestanek vseh koledarjev, ki bodo tekmovali za prvenstvo Ljubljanske pokrajine, bo danes v petek ob 20. v prostorih kavarne Vospersnik, Stari trg 34. Tega sestanka se lahko udeležijo tudi oni koledarji, ki nameravajo letos prvič tekmovali. Tajnik SKZ: Otrin, s. r.

S. K. Svoboda. Danes (v petek) obvezen trening. Po treningu članski sestanek v Delavski zbornici.

SK Slavija. Pozivam vse igralce I. tn jun. moštva ter vse ostale, da se v petek ob 20. udeležijo važnega članskega sestanka. Važno zaradi prvenstvenih tekem. Članski table-teniske sekcije pa klubski turnir.

Iz življenja v Siamu

Šele nekoliko desetletij je tega, od kar je stopila Zadnja Indija stvarno v zvezi s evropskega človeka. Prej je bila to dežela pravljicnega belega slona, dežela Siam, ki je veljala za turistični kuriozum. Zlato bliskajoče se pagode v Bangkoku, plesalke v svetilih, fantastično razkošje na dvoru siamskega vladarja, ki so se mu smeli podaniki približati le kleče, pisano vrvenje na veletoku in marsikateri drugi pojavi so pač dajali nekaterim svetovnim potovalcem pobudo, da so obiskovali edino neodvisno deželo, ki je ostala Malajcem ob Indijskem oceanu, toda ti potovalci niso bili mnogoštevilni. Le za veliki kolonialni sili, za Anglijo in Francijo, je predstavljala kraljevina Siam predmet izkuriščanja, ki sta mu posvečali svojo pozornost, ki sta si ga trgali kos za kosom in o katerem sta upali, da ga bosta nekoč popolnoma porili. Še l. 1909. je Anglija prisilila Siam, da ji je odstopil tri malajske sultanate in je s tem zagospodovala nad širšim predelom polotoka Malake.

Politično tvorbo, ki so jo Angleži samovoljno imenovali Siam in ki je to njeno ime postalo pozneje po krivici splošno veljavno, je usoda obdarila z marsikaterim darom. Pred vsem je njeno prebivalstvo posrečen rezultat križanja indokitsajskih plemen, Tajev in Šanov, ki so prišli s severa, z vzhodnoazijskimi Kmeri v Kambojdi. Indijski element je dal Siamcem globoko religiozno in umetniško dediščino, kitajski element pa trezni preudarek.

Na Zpadu so le malo opazili, da se je poleg Japncev odprlo evropski kulturi še drugo azijsko ljudstvo, namreč Taj, ki predstavlja vodilno sestavino siamskega prebivalstva. To ljudstvo si je skušalo prilastiti tudi pridobitve moderne tehnike. Kralj Čulalongkorn je svojo deželo odprl ne samo evropsku temveč je tudi številne prince svojega doma, snove visokih uradnikov ter inteligence poslal v Evropo, da bi se tam izoblikovali. Tako je umljivo, da se mnogi današnji državniki in politiki dežele Taj ponašajo z doktorskim naslovom kakšnega evropskega vseučilišča ali da so obiskovali najbolj znane evropske kadetnice.

Veliki preobrat je prišel za deželo Taj l. 1932. Revolucija je prisilila kralja Pračadžikopa, zadnjega vladarja, ki so mu še izkazovali božanske časti, da je odstopil v korist svojega nečaka, nedoraslega princa Ananda Mohidola, ki so ga v spremstvu majhnega kraljevskega dvora poslali v Švico, da bi v Lozani izpolnil svojo izobrazbo. V njegovi osebnosti je bila izvrševalna oblast v rokah državnega sveta, ki ga je predstavljalo 25 članov, številni ministri. Ko je dopolnil svoje 13. leto, se je mali kralj vrnil na francoskem parniku »Meonia« prehodno v Bangkok, kjer ga je prebivalstvo sprejelo z velikim navdušenjem in kjer so ga z velikim sijajem venčali. Ustava je proglasila kralja za posvečeno in nedotakljivo osebnost, a ker je bil končno vendarle le deček, so ga poslali po kronanju zopet v Švico, kjer študira še danes.

Med tem nadaljuje Taj z modernizacijo svoje uprave. L. 1937. so odpravili posebne pravice, ki so jih imeli v tej deželi tujci, l. 1939. pa so preimenovali dotedanji Siam v Deželo Taj, kar pomeni »Deželo svobodnih moč«. Ker v Zadnji Indiji v nasprotju s Prednjo Indijo ne poznajo ovirajočega vpliva kastnega sistema, je bilo tam nacionalno konsolidacijo lažje doseči nego v deželi ob Gangu.

Taj ima 14 in pol milijona prebivalcev,

zelo bogate naravne zaklade, zlasti mnogo cina in težkih kovin, ter rodovitno zemljo z dragocennimi gozdovi teakovega lesa. Danes je ta dežela v središču dogodkov na Daljnem Vzhodu. Anglija in Zedinjene države pritiskajo nanjo z vso močjo, da bi jo vsilile v svoje vplivno področje in zmotile prirčne odnose med Bangkokom in Tokijem. Veliki ameriški mesečnik »Atlantic« je še pred kratkim zapisal, da bi mogel Taj pomeniti »strašno grožnjo« za Singapur, to je za izhodišče britske si-

le v Indijskem in Pacifiškem oceanu. Toda doslej ne kaže prav nič, da bi se bila dežela Taj vdala vabam in grožnjam, še zadnje tedne je sklenila z Japonsko dobavne pogodbe, pozdravila je vkorakanje japonskih čet v sosedno Indokino in je Britom izjavila, da se z japonske strani ne čuti prav nič ogroženo. Tudi prihod angleških čet v Malajo in Burmo ni spreminil zadržanja Bangkoka. Vlada je izjavila ponovno, da je pripravljena deželo svobodnih moč braniti do zadnje kaplje krvi.

Psihoza na Grumantih

Pred tremi stoletji in pol je Holandca Willema Barentsa gnala neka določena misel visoko gor v kraje večnega ledovanja in neskončno dolgih noči, namreč misel, da bi moral končno pripluti do Indije, če bi iz svoje domovine prišel sprva proti severu in nato proti severovzhodu. Na neki svoji vožnji je zadel tam daleč nad tečajnim krogom na neobljudeno zemljo. Misli je, da gre za vzhodni del Grenlanda, bili so pa samo otoki Grumanti ali Spierberg. Ti otoki so predstavljali dolga stoletja »deželo brez gospodarja«, končno jih je zasedla Norveška kot »Svalbardsko okrožje«. To je bilo l. 1920. Nekoč so bili ti otoki pravi raj za kitolovce, ribiče, lovce na kožuhovalnarje, tjujne in mrože. Pozneje so se izkazovali kot klasično poskusno področje za polarne raziskovalce; neštete odprave meteorologov, geologov, botanikov, ornitologov, klimatologov, geodetov, oceanografov in končno preprostih turistov so jih obiskale v zadnjih sto letih. Grumanti so postali na zadnje priljubljena točka tajskega prometa.

Nekega dne pa so odkrili na njih velika ležišča črnega premoga, preko noči so postali tedaj mednarodno gospodarsko terišče. Prva družba, ki je organizirala izkopavanje tega premoga, je bila neka ameriška družba in je dala »glavemu mestu« Grumantov ime Long Year City, Mesto dolgega leta. To je najsevernejše mesto na svetu in šteje nekaj nad tisoč prebivalcev.

V povojnem času so postali Grumanti vzletišče za polarne letalce tako za Amundsen, Byrda in Wilkina. Pri zapuščeni premogovnem kraju Ny-Alesund stoji še danes razpadlo ogradoje Noblove zrakoplovne lope.

Ko se zgne dolga zimska noč nad Grumanti, postanejo mnogi ljudje, ki tam prebivajo, turborni in utrujeni, lotova se jih tako zvana »grumantska psihoza«, ki kaže vse znake hude duševne bolezni. Na Churchill, piše »Frankfurter Zeitung«, so ti arktični otoki vplivali v nasprotnem pravcu. Pognali so ga k dejavnosti brez smisla.

Stava za 40 milijard lir

Na kakšen znesek narase v pet sto letih vsota 5 dolarjev, če jih naložiš v banko pod običajnimi pogoji? Neki računar se je trgal 5 ur s tem vprašanjem, preden je izračunal, da se bo 5 dolarjev v pol tisočletja spremenilo v 2,048,495.605 dolarjev, to je približno 40 milijard lir.

To je pa vsota, ki jo bo dvignil zmagovalec v nenavadni stavi, ki sta jo sklenila dva Američana, Stoler in Collins, in ki se bo zaključila šele čez pet sto let. Oba moža sta se začela nekega dne razgovarjati o novi palači države Louisiana. Eden med njima je trdil, da bo trajala ta palača pet sto let, drugi je to zavračal, češ da bo znašala njena trpežnost komaj dve

sto let. Ker se nista mogla zediniti, sta sklenila stavo za pet dolarjev, stopila sta k notariju, tam podpisala pogodbo in mu izročila denar, a notar se je obvezal, da bo njegov naslednik predal vsoto, ki bo dotlej z obrestmi in z obrestmi obrestni narasla na več nego dve milijardi dolarjev, zmagovalecvega dedičem. Če bodo ti dediči sploh obstajali in če bo obstajala tudi banka, kjer je notar deponiral pet dolarjev, bodo imeli tedaj pravico, da dvignejo okroglih 40 milijard lir. Malo je sicer ljudi, ki bi verjeli, da bo banka takoli časa poslovala, toda Stoler in Collins sta o tem prepričana in tako sta zadevo za sedaj z mirno vestjo spravila med akte.

Ameriški drobiž

List »Philadelphia Record« sporoča tri primere, ki kažejo, kakšnim čudnim opravilom in idealom se vda ameriška vseučiliška mladina:

»V Corvallis v Oregonu je študentka četrtega semestra državnega kolegija Maryja Salisburyjeva požrla včeraj 139 deževnikov.«

»Tom Killefer, 22 let, s Stanfordovega vseučilišča, je odgriznil dvanajstpalčni kačji glavo.«

»V Castonu v Pensilvaniji je Joseph Stokitsky, mlad mož z Lafayetteovega kolegija, vzel kartonasto škaflo in je v 25 minutah pojedel ves pokrov.«

V Ameriki se dogajajo še druge čudne stvari. Ebe Roelfs, 70letni mož iz Dillerja v Nebraska, je zahteval, naj mu naklonijo starostno podporo, ker bi bil sicer vojak nadaljevati življenje, a bi mu ne bilo mogoče. Ko so ga vprašali, kakšne so njegove denarne razmere, je odgovoril, da je znašal ves njegov dohodek v preteklem letu dva dolarja. Dobil ju je pa kot prvo nagrado na neki tekmi za najdaljše brke...

V Daytonu v Ohiju je padla žica z voda visoke napetosti na cesto. Nihče ni tvegjal, da bi se je dotaknil, ker bi lahko bila še nabita z elektriko. Tedaj je prišel mimo glavni urednik lista »Dayton Daily Sun«. Ogledal si je žico, zavohal je senzacijo in se dal poučiti o učinku, ki bi ga utegnila žica imeti. Nato je pomignil nekemu dečku in mu velel: »Stopi v moje uredništvo in povej, da morata dva reporterja takoj sem. Eden se bo dotaknil žice, drugi bo napisal poročilo.«

Vlaki

samo s tretjim razredom

Kakor poročajo iz Lizbone, so prometne težave prislile angleške odločilne činitelje, da se »demokratizirajo«. Vlada je odredila, da bodo vlaki londonskih podzemeljskih železnic imeli od 1. oktobra dalje samo vozove tretjega razreda.

Izpit v postelji

Mlad študent, ki študira na vseučilišču v Freiburgu, je pred kratkim, ko je pomagal starejšim pri poljstih delih, doživel nezgodo, ki ga je prikovala na posteljo. Zaradi tega je zamudil rok za izpise. Spridlo svojevrsnega položaja pa je izpitna komisija sklenila, da pride k njegovi bolniški postelji in ga tam izpraša. Mladí mož je izpit prebil z odličnim uspehom.

dice, zato ne dela na hitro roko, marveč premišljeno. Zaveda se s Sokratom, da zna zato, da nič ne zna, zbog tega skuša svoje znanje vsekdar izpopolnjevati in poglobljati.

Te odlične lastnosti pa niso samo svetle, marveč imajo tudi senčne strani. Kdor razmišlja o življenju, prihaja do neke skromnosti ali celo skepse v odnosu do njega. Kdor hoče prodreti globlje v stvari in pojave, se prepriča, kako omejene so marsikje človeške moči in ob tem spoznanju se pojavi otožnost. Čuti, da je drohčano zmec peska v svetu materije in duha in nerodokodaj »zgubi pogum, da bi z lastno silo segel v potek stvari. Discipliniranost izobraženec zapeljuje v enostranost in povzroča preveliko poveljevanje: uma na škodo čustev in volje. Zaradi specializacije izgublja človek pogled na celoto in zavoljo znanosti se neredko oddaljuje resničnemu in toplemu življenju. Kritičnost, tolikanj potrebna v vedi, v duhovnem svetu, je večkrat ovira v praktičnem življenju. Teorija, ki se ne more spremeniti v prakso, velika miselnost, a majhna akcijska sposobnost — tudi to prispeva včasih svoj delež k »otožnosti izobraženec«. Iz neskladja med intelektualno (spoznavno), čustveno (navdušenje) in voljno (odločitev in izvedba) dobro preudarene misli dejavnost poteka po sodbi Dratvove značilna melanholična resnično izobraženih ljudi.

Spridlo dejstva, da imajo finejši izobraženci tudi rahlo živčno konstitucijo in se tako hitreje utrujejo, podpirajo to duševno razpoloženo se telesni vzroki. Doba, ko inteligenca s svojim skepticizmom in zmerno iredno prevladuje nad formalno neizobraženimi sloji, je praviloma doba neke utrujenosti, kar je takisto v skladu z dej-

Lunghe file di apparecchi da bombardamento — Dolge vrste bombnikov

aspettano, bene riparati dal maltempo, nuovi ordini — čakajo, dobro zavarovane pred vremenskimi vplivi, novih povelj

Masaža cvetlic

Umetnost vezanja šopkov in cvetličnih okrasov zahteva mnogo okusa. Važno je pri tem urediti stebila tako, da zavzemajo harmonično lepo in zadovoljivo lego. Toda cvetlična stebila so pogostoma po naravi zavita v takšno smer, da ne ustreza željam cvetličnega dekoraterja, v tem primeru, če noče brez potrebe podražiti svojega dela, mora obliko teh stebel umetno spreminjati. Japonci, ki so že oddavna izvrstni gojilci cvetlic, so si v ta namen izmislili cvetlično masažo.

Ta masaža je mogoča le s cvetlicami, ki imajo sočna stebila, a takšne so po veliki večini baš cvetlice, ki jih uporabljajo za dekorativne svrhe, zato se tej masaži odpira obsežno področje. Steblo, ki ni ukrivljeno tako, kakor bi si želeli, vzamemo na lahko med palec in kazalec ter ga z isto tako rahlim drgnjenjem upognemo v zaželeno lego. Sile ne smemo uporabiti, ker bi se stebilo zlomilo; čim bolj rahlo masiramo, tem večji in hitrejši je uspeh. Ko masažo

končamo, steblo ne zavzame prejšnje oblike. Naj si bo njegova zakrivljenost še tako znatna, vendar jo s spretnim masiranjem dosežemo v razmeroma kratkem času. Spretno roke popravijo lahko napako v nekoliko trenutkih. Čim bolj sveže so cvetlice, tem manj časa zahteva masaža, zato jo je najbolje izvršiti takoj, ko cvetlice odrežemo.

Indijski hotelski računi

Mister Collier, indijski komisar pri zvezni vladi v Washingtonu, je prihajal pogosto v zadregu zavoljo svojih varovanec. Kadar menijo rdečkasto v svojih rezervacijah, da bi se morali zavoljo tega ali onega pritožiti, pošljejo deputacije, ki jo po navadi vodi kakšen poglavar, v Washington, da predloži te pritožbe »velikemu, bolemu možu«. To bi še ne bilo tako hudo, če bi rdeči možje prihajali v prestonico z denarjem v žepu. Običajno pa izstopijo v kakšnem hotelu brez vsakega centa in vele, naj predložijo njihov hotelski račun vladi, da ga poravnajo. Po njihovem pojmovanju gostoljubnosti, je samo ob sebi umevno, da so za časa svojega bivanja v Washingtonu gostje vlade. Mister Collier pa nima za takšne presenečenja nobenih kreditov na razpolago in tako je sedaj poedine indijske rezervacije obvestil, da vlada v bodoče ne bo več poravnala nobenega hotelskega računa za indijske deputacije, če se te ne bodo mudile v Washingtonu na njeno pismeno povabilo.

A NEKDOTA

Ko je maršal Wrangel jahal nekega dne čez manevrsko ozemlje, je opazil ob robu ceste vojaka, ki je ležal na tleh in so se sanjevali mučil okrog njega. Meneč, da je bil vroči dan zdelal vojaka, je Wrangel dejal sanjevalcem: »Spredaj odpnite!«

Čez nekaj časa se je vrnil, vojak je ležal še vedno na tleh. »Kaj pa je možu?« je vprašal Wrangel. »Jedel je nezrele češnje!« so odgovorili sanjevalci. »Zadaj odpnite!« je zapovedal Wrangel in zbold konja.

VS AK DAN ENA

Društvo pristašev surove hrane je priredilo piknik.

Uno dei noti idrovolanti Heinkel — Eno izmed znanih povodnih letal tipa Heinkel

al è levato per un volo contro il nemico — se je dvignilo za polet proti sovražniku

Kulturni pregled

Izobraženci

Filozofka Albina Dratvova je posvetila posebno razpravo pojavi, ki ga imenuje »otožnost izobraženec«. S tem misli tisto značilno, melanholično podobno stanje, ki se pogosto počenja celo navadnih izobraženec, tembolj pa na najvišjih vrhov med njimi. Goethe, tisti sončni Goethe, ki so ga toliki sodobniki zavidali zaradi njegovih uspehov, sreče in olimpske vredine, je dejal osem let pred smrtjo o sebi: »Ne tožim niti z besedo zavoljo svojega življenja in njegove usode. Toda v jedru je bilo samo bolešno breme in lahko rečem, da od vseh 75 let življenja niso bili niti štirje tedni zares radostni in blaženi. Življenje je podobno kamenju, ki se neugnano vali in ki ga moraš dvigati vedno znova.« In sodobni nemški naravoslovec Ostwald je zapisal ne dolgo pred smrtjo: »Obstoji zakon, ki se mu ne more izogniti skoraj noben službenik stroge boginje znanosti: zakon, da se njegovo življenje končuje v otožnosti, ki je tem večja, čim bolj se je bil posvetil znanstveni službi.« Prav ta Ostwaldova izjava je navedeno avtorico najbolj izpodbudila, da je začela raziskavati otožnost znanstvenikov in strokovnjakov kot značilni pojav današnjega kulturnega življenja.

Pojem izobraženca v tem smislu se Dratvovi ne razteza na vse, ki so kdaj šli skozi višje šole in ki nimajo globljega odnosa do kulture. Zakaj povprečna izobrazba sodnih ljudi je površna in ne povzroča kakšnih večjih duševnih pretresov. Ljudje gredo le prepogosto skozi šole zato, ker morajo

ali ker hočejo doseči s spričevali možnost lažjega življenja. Če taki izobraženci zaidejo v znanost, jo samo profanirajo.

Izobraženec višje vrste ima globok, spoštljiv odnos do znanosti; nanjo gleda ko na svetost ali milost, ki je le redko komu razumljiva. Loteva se znanstvenega dela z bojaznijo, da morda njena za popolno obvladanje zadosti sposobnosti. Njegov duh je za tako delo pripravljen že z rodnimskim okoljem, z dednimi odlikami, kajti ni si skoraj moči misliti, meni avtorica, da bi resnično duhoven in nabožen človek potekel iz čisto neuhovnih slojev. Pravi izobraženec sprejema kritično darove svoje znanosti, organizira delo na temelju znanstvenih izsledkov, kombinira dane prvine v novo celoto in tako razširja obseg znanstvenega spoznavanja. Pravi izobraženec je zmoten, da se zamisli nad samim seboj, vprašuje se, čemu je na svetu, kakšen smisel ima on sam in stvari okrog njega ter ume iz svojega spoznanja izvajati neke posledice. Pravi izobraženec je discipliniran, pozna umetnost osredotočenosti pri delu, ume razločevati, kaj je veliko in kaj majhno, kaj važno in kaj postranskega pomena. Izobraženec se mora neugnano mnogo učiti, sprejemati in sprejeti v sebi predelovati, razločevati predsojeda in zmote od misli in spoznanj. Samo tako se približuje možnosti pravičnega presojanja in samo s tem se dviga nad druge. Resnično izobražen človek si pred slehernim dejanjem dobro premisli vse njegove stopnje in možne posledice.

stvom, da razum ovira dejavnost in izživetje tistih naših sil, ki hočejo agirati brez ozira na možne posledice. Zlasti v našem času, ko se vse znanje čedalje bolj specializira, ustvarja znanost tolike omejitve, neke vrste temne prostore, da se v njih čedalje bolj suši »zeleno drevo življenja«. Znanstvenik mora biti sila previden, da se nikjer »ne zaletí, mora z neugnanim kritičizmom presojati vsako svoje delo, a dajati mora za slehern, na zuna: še tako skromen uspeh, za kakšno majhno dognanje, ogromno svojega dela, truda, samozatejevanja. In pri vsem opazja, da ga družbe, ki se zanjo trudi, ne upošteva zadosti, in če je mlad naletava v lastnih vrstah na ovire s strani starejših itd. Tako se množe konflikti, ki so tem silnejši v času, ko se spreminjajo svetovni nazori in svetovni red, v kritičnem času, kakor je naš.

Otožnost izobraženstva pa ima tudi svoje globlje, metafizične vzroke, ki so poglavje zase. — Mogli bi razpravljati o melanholiji, ki je v zvezi z izvrševanjem enostranskega intelektualnega poklica. Govor se o utrjavajoči enoličnosti dela v tovarnah itd. A tudi intelektualci poznajo podobne, duševno utrjavajoče pojave: na primer uradniki, ki izvršujejo dolga leta isto delo, ali profesorji, ki poučujejo vso službeno dobo predmet, o katerem je znano, da se bistveno nič ne spreminja (n. pr. matematika). Vzlic temu e starejšega izobraženca, ki je dolga leta izvrševal svoj poklic, lotova ob odhodu iz službe v pkoji svojaka otožnost, združena z nostalgijo po prejšnjem delu in s starševskim čustvom odvečnosti in bližajoče se smrti. Čimbolj razpravljamo o tem pojavu, bolj zamotan postaja. Za njegovo premagovanje je treba mnogih sredstev: čustvenih, moralnih, gmotnih in socialnih.

Nova družba, ki nastaja v svetu, bo morala tudi intelektualne sloje primerno aktivizirati in jim priliti več življenjske budnosti, no da bi se pri tem dotikala bistvenih pogojev in značilnosti njihovega dela.

A. Dratvova končuje svojo razpravo z besedami: »Opravljajte intelektualcem kot zastareli pojav, toda ne zatirajte in ne omalovražujte intelekta, razuma, ki je največja in najvišja dobrina, kar jih ima človeški rod.« x y z.

ZAPISKI

ITALIJANSKI KULTURNI DAR SLOVENCEM

6.—8. zvezek v Milanu izhajajoče revije »L'Europa Sud — Orientale« (ustanovitelj Giuseppe Cossutta in Umberto Urbani) prinaša poleg obilnega informativnega gradiva, ki se prav posebno tiče nove države Hrvatske, kot poglaviti kulturni članek prispevek dr. Andreja Budala »L'Italia donatrice di valori culturali agli Sloveni«) tudi s slovenskim naslovom: Italijanski kulturni dar Slovincem). V obseg krajšega sestavka je uglel književnik in prevajalec iz italijanske večje strni pregled kulturnih stikov Slovencev z Italijo prav od začetkov krščanstva, ki so ga našli predniki rajši sprejemali iz Oglike, kakor od drugod, ker Kristusove besede, kakor je prihajala iz Italije, ni spremljala moč orožja. Pisec navaja vrsto podatkov in stičnih točk iz srednjega veka, reformacijske in protireformacijske dobe ter prehaja preko Valvasorja, Zolisa, Vodnika in Prebrna k novejšim pojavom. Italijanski čitatelj bo izvedel iz članka za mnoge prevode iz italijanske književnosti v slovensko, pri čemer bi bilo treba podatke o Gradniku izpolniti s tem, da je preložil

Razpis gledališkega abonmaja za sezono 1941-42

Gledališka uprava je nam pripravila zanimiv repertoarni načrt

Ljubljana, 18. septembra. Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani je pripravila za Dramo in Opero zanimiv repertoarni načrt. V bodoči sezoni bo vpriporjenih v Drami 20 del, v operi pa 18. Razen tega bodo v obeh gledaliških ponovitvah najuspešnejše predstave iz prejšnjih sezon.

Dramska dela

Drama bo črpala svoj letošnji repertoar iz sledečih del:

Klasiki.

Shakespeare: Hamlet, Kar hočete, Antonij in Kleopatra, Sheridan: Šola za obrekovanje, Goethe: Ifigenija, Molière: Šola za žene, Calderon: Dama škrat, Marivaux: Igra ljubezni in neuključja.

Italijanski avtorji.

Goldoni: Zdrava na vasi, Lažnik, Kavarra, D'Annunzio: Mrtvo mesto, Jorjjeva nci, Pirandello: Nocoj bomo improvizirali, Priateljica žen, Alessi: Katerina de Medici, Tigoli: Hiša v megli, Plato-Zaccari: Sokratov zagovor, Gianini: Pobesneli suženj,

Slovenski avtorji.

Cankar: Kralj na Betajnovi, Jurčič - Kersnik - Govekar: Rokovnjači, Leskovec: Dva bregova, Jalen: Dom, Novačan: Veleja, Trdinova: V provinci, Kreft: Krajnski komedijanti,

Avtorji drugih narodov.

Dostojevskij: Idijot, Ostrovski: Brez dote, Talenti in obdobja,

Cehov: Tri sestre, Ibsen: Gradbenik Solnes, Bergmann: Marcurell, Držić - Rupel: Boter Andraž (Dunda Maroje), Hauptmann: Doroteja Argermann, Rosegger: Vesela božja pot, Effimov: Človek, ki je videl smrt.

Operna dela

Opera bo črpala svoj repertoar iz sledečih del:

Iz nemškega poznozoročnega sloga:

Gluck: Orfej in Evridika, Rossini: Seviljski brivci, Donizetti: Don Pasquale,

Iz italijanske romantike:

Verdi: Rigoletto, Moč usode, Aida,

Iz nemške romantike:

Wagner: Parsifal,

Iz francoske romantike:

Massenet: Manon,

Iz slovenske romantike:

Smetana: Prodana nevesta, Čajkovski: Pikova dama, Borodin: Knez Igor,

Iz italijanskega verizma:

Puccini: Boheme, Mascagni: Prijatelj Fritz,

Iz povojne moderne (italijanske):

Respighi: Belfagor,

Alfano: Sakuntala, Iz povojne moderne (slovenske): Svava: Kleopatra, Iz klasične opere: Johann Strauss: Netopir, Millöcker: Džak prosjak, Heuberger: Ples v operi. Uprava si pridržuje pravico spremembe repertoarja.

Abonma

V letošnji sezoni bo sprejemala Uprava Narodnega gledališča abonente za sledeče abonmaje. Premierski abonma, stalna abonmaja Sreda in Četrtek ter abonmaja A in B. Premierski abonma dobi vse premiere, ki se bodo vršile na poljubnem dan v tednu (razen ob nedeljah in praznikih), abonmaja Sreda in Četrtek bosta imela predstave redno ob sredah in četrtkih, abonmaja A in B pa na poljubnem dan v tednu (razen ob nedeljah in praznikih). Vsak abonent dobi v sezoni 38 predstav: 20 dramskih in 18 opernih oziroma operetnih.

Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani bo pričela sprejemati abonente v petek 19. t. m. ob 10. uri v veži dramskega gledališča do 12. ure, in od 15. do 17. ure. Abonentom lanske sezone bodo njihovi sedeži rezervirani do včerajšnji 22. t. m., od torka 23. t. m. dalje pa bodo vsa razpoložljiva mesta na razpolago novim interesentom.

Cene premierskega abonmaja in stalnih abonmajev Sreda in Četrtek so za 10% višje od abonmajev A in B, vendar pa še vedno zelo nizke, saj uživa abonent v razmerju z dnevnimi cenami 20%, državni in samoupravni uradniki pa celo 30% popusta.

Abonma je plačljiv v 10 zaporednih mesečnih obrokih; prvi obrok pri vpisu.

Cene abonmaja

Splošni abonma izoja v parterju (4 osebe) 10 obrokov po 194 Lir, uradniški abonma 170 Lir. Loža I. reda šteje 1-5 splošni 194 Lir, uradniški 170 Lir, Loža I. reda št. 6-9 205 Lir, uradniški 180 Lir. Parter: I. vrsta splošni 53 Lir, uradniški 46 Lir, II. vrsta 48 Lir - 43 Lir, IV. - IX. vrsta 42 Lir - 37 Lir, X. - XI. vrsta 36 Lir - 32 Lir, XII. - XIII. vrsta 30 Lir, uradn. 27 Lir - Balkon I. vrsta 36 Lir - 32 Lir, II. vrsta 30 Lir - 27 Lir, III. vrsta 27 Lir - 24 Lir - Galerija I. vrsta 21 Lir - 18 Lir, II. - III. vrsta 17 Lir - 15 Lir, IV. - V. vrsta 14 Lir - 12 Lir.

Novi člani. V operi sta na novo angažirani altistki Franja Golobova in Bogdana Stritarjeva, nadalje lirski tenor Anatoj Manoševski in bas-bariton prof. Mirko Pugalj. Kot stalni gost bo sodeloval Julij Betetto, gosta za večje število predstav bosta Zlata Gjurgjenčeva in Elza Karlovčeva. Dosecanja člana zbora, tenorista Ladislav Rakovec in Anton Sladoljev bosta nastopala v letošnji sezoni kot solista. Operni zbor in orkester sta letos pomnožena, tako da šteje zbor 44, orkester pa 45 članov.

V Drami sta angažirana za letošnjo sezono režiser ing. arch. Bojan Stupica in Sava Severjeva.

Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani

21.15: Rad'jaki orkester in komorni zbor pod vodstvom Draga Marija Šijanica: operna glasba, 22: Koncert violončelnika Alberta Dermelja, pri klavirju prof. M. Lipovšek, 22.45: Poročila v slovenščini.

Dogoni goveje živine

Prehranjevalni zavod Visokega Komisariata za Ljubljansko pokrajino priredi v prihodnjem tednu te-le dogone za govejo

živino: v torek, dne 23. t. m. v Kočevju, v torek, dne 23. t. m. v Stični, v sredo, dne 24. t. m. v Dol. Logatcu in v sredo, dne 24. t. m. v Ljubljani.

Strokovna mesarska združenja naj pošljejo iz vsakega sodnega okraja na najbližji dogon po enega ali dva pooblaščenca zastopnika v svrhu prevzema odkupljene živine.

INSERIRAJTE V „JUTRU“!

MALI OGLASI

CENE MALIM OGLASOM

Kdor išče službo, plača za vsako besedo L. —30, takse L. —60, za dajanje naslova ali za šifro L. 1.—. Najmanjši znesek je L. 7.—. Za žentive in dopisovanja se računa vsaka beseda po L. 1.—, taksa L. —60, za dajanje naslova ali za šifro L. 2.—. Najmanjši znesek je L. 20.—. Za vse druge oglase pa stane vsaka beseda L. —60, taksa —60, za dajanje naslova ali za šifro L. 2.—. Najmanjši znesek je L. 10.—.

Službo dobi

Beseda L. —60, taksa —60, za dajanje naslova ali za šifro L. 2.—.

Veleindustrija

v Milanu išče za takoj 4-5 ženskih pisarniških moči s perfektnim znanjem nemškega jezika in nemške stenografije. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Nemška stenografija«. 16068-1

Postrežnico

mlajšo deklico, pošteno, dostojno, snužno, za vsa hišna dela, izčem. — Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 16067-1

Vrtno delavko

mlajšo, izčem. Verstovkova c. 9. 16060-1

Delavke sprejememo

za Ljubljano, zaposlene v tovarni bombaz, popolnoma vezirane v pakovanju vate, obveze, gaze itd. Pisarne ponudbe z navedbo določene zaposlitve na ogl. odd. Jutra pod »Sanitarne«. 15962-1

Dekle

večje kuhe, vseh hišnih del, sprejem takoj. Dolgoletna spricvala pogoj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 16065-1

Postrežnico

za cel dan sprejem. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 16062-1

Službe išče

Beseda L. —30, taksa —60, za dajanje naslova ali za šifro L. 1.—.

Mlado dekle

vajeno vsega gospodinjstva, ljubiteljica otrok, išče mesto, najraje na deželi. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Marljiva«. 16069-2

Vajenec (ke)

Beseda L. —60, taksa —60, za dajanje naslova ali za šifro L. 2.—.

Krojaškega vajenca

sprejme modni salon Fr. Igljč, Pražakova 10. 16061-44

Učenca

prilomno šolsko predizobrazbo sprejme trgovina Julio Meind, Tyrševa c. 2, Ljubljana. 16059-44

Prodam

Beseda L. —60, taksa —60, za dajanje naslova ali za šifro L. 2.—.

»NEGNIL«

proti gnilobi krompirja itd. Pol kg zadostuje za 1500 kg. Velja L. 18.30. Trgovci znaten popust! — Ing. Prezelj, Ljubljana, Wolfova ul. 3, tel. 34-73. 15705-6

Vsakovrstni prevozi

SEMEČ

Privoz 13

Telefon 36-92

Oblačila

Beseda L. —60, taksa —60, za dajanje naslova ali za šifro L. 2.—.

Površnik

eleganten, iz finega Trench-sukna, prod.: Hren, modni salon, Ljubljana, Prešernova ulica 54-I. 16063-13

Pohištvo

Beseda L. —60, taksa —60, za dajanje naslova ali za šifro L. 2.—.

Spalnico

za dve osebi ter jedilnico, vse kompletno, brez tapetiranja, kupim. Ponudbe z opisom in ceno je poslati na ogl. odd. Jutra pod »Rahim takole«. 16053-12

Prodaj

nekoliko pohištva za spalnico. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 16023-12

V najem

Beseda L. —60, taksa —60, za dajanje naslova ali za šifro L. 2.—.

S 1. novembrom

oddam v najem gostilno s 12. imi sobami in event. z mesnico in klavnico, pod u. dnimi pogoji. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 16055-17

INSERIRAJ V „JUTRU“!

Guinot Alain

Umrl nam je naš dragi mož, oče, tast, stari oče in stric

v starosti 75 let.

Pogreb bo v petek 19. septembra ob 1/2 3. uri popoldne z žal — kapele sv. Kristofa — k Sv. Križu.

Ljubljana-Ussel (Francija), dne 18. septembra 1941.

Žalujoci: GUINOT HORTENSE, žena; SIDONIJA JERAS, roj. GUINOT, hči, JOSIP JERAS, zet; MARIJA JERAS, vnukinja — ter ostalo sorodstvo

Impresa comunale pompe funebri Lubiana

Mestni pogrebni zavod Ljubljana

Po kratki mučni boleznini nas je za vedno zapustil naš ljubljani soprog, oče, stari oče, brat, stric in tast, gospod

dr. Josip Tavčar

zobozdravnik

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v petek, dne 19. t. m. ob 3. uri popoldne iz kapelice sv. Jožefa na Žalah na pokopališče k Sv. Križu.

Prosimo tihega sožalja.

Ljubljana, dne 17. septembra 1941.

ŽALUJOČI OSTALI

»Oh, ne,« je major odvrnil. »Tega sicer ne, a pozno je, kaj ne? Torej sva zmenjena... jutri zjutraj ob devetih. Lahko noč, mladi prijatelj.«

Sluga z mojim klobukom je bil že vstopil. Major me je spremljal k vratom delovne sobe. Zvezde so nekam blede migljale nad malim dvoriščem ter delale, da so se drevesa in strehe onkraj zidu kot nedoločne sence odražale na nebu.

»Kaj je bilo to?« je zdajci vprašal major. Kazal je proti dvoriščnemu zidu. V drevesih je bilo nekaj zašumelo, čeprav komaj slišno.

»Sapa,« sem odgovoril. »Ni se za kaj vznemirjati. Zdravi ostanite, major.«

Best mi ni odgovoril. Srečo je zrl v drevesa onkraj zidu. Desno roko je držal v žepu suknjice. Še trenutek je tako strmela, nato je potegnil roko iz žepa.

»Da, bržkone je bila sapa,« je zamrmral. »Lahko noč, mladi prijatelj. Oprostite, da me uganjam ceremonij... moj sluga vas spremi do izhoda. Velja, kaj ne? Jutri zjutraj ob devetih.«

Zasukal sem se na petah in pustil majorja, ki se je bil spet zagledal v drevje. Nikoli ne bom pozabil dojma, ki me je obšel ta mah. Bil je tako rekoč vnemljivi dojem. Le negotovo sem slutil ono, kar se je skrivalo za to vnemljivostjo. Majorjevo vedenje je bilo vpludno, a neosebno vedenje dobro vzgojenega Angleža, ki zna ostati ljudem, čeprav se jim približa, popoln tujec — nekaj, kar je pri Američanu že po prvih dveh urah znanja docela izključeno.

Lokali

Beseda L. —60, taksa —60, za dajanje naslova ali za šifro L. 2.—.

Lokal

oddam takoj v Prešernovi ulici, s telefonom in pisarniško opremo. Informacije: Vidovdanska 3, dnevno od 1. do 2. ure. 16009-19

Posest

Beseda L. —60, taksa —60, za dajanje naslova ali za šifro L. 2.—.

Žago

dobro obstoječo, v bližini Mokronoga, prodam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 16065-20

Na razgledni točki

v neposredni bližini Novega mesta prodam stavbnišče 12.000 m² po 8 lir m². Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Razgledna točka«.

Kliserije

END - VEČERJAVNE JUGOGRAFIKA. Na tiskarstvu 23.

FARETE il bucato bene e senza fatica

usando il Sapone in polvere

„ASA“

prodotto perfetto ed economico.

PERILO boste dobro in zlahka oprali, če boste rabili milo v prahu

„ASA“

ekonomičen in popoln izdelek.

Esclusivista: — Izključno zastopstvo:

NUOVA COMMERCIALE DOLCIARIA

Trieste, via Torrebianca 27 — Telef. 44-67

Dopisi

Beseda L. 1.—, taksa —60, za šifro L. 2.—.

»Diskrecija«

Pismo žal prepozno prejela, čakam v petek 19. in ne delajo 21. ob istem času in kraju. M. P. 16064-24

Dvignite dospele

ponudbe

v oglasnem oddelku

Boljši uradnik. Bodočnost, Center, Cista, Dober namernik, Dve osebi, Denar, Dober plačnik, Dolensko, Diskrecija, GA 10, Gramofon, Hiša, Industrija, Ing. G., Kemija, Kraljica peči, 100 lir nagrade, Luče, Ljubljana mesto, Lubiana, Mira, Maia, Majša, Mali Graben, Miren in točen, Nastop 6. X., Nuino, Ojcir, Predmestje, Pravnik, Pošten, Resno misleča, Reprezentante, Rentabilno, Stalno 84, Snažno, Sanitarna, Spisovodna, Solidna, Trg, akademija, Takoj 100 lir, Trgovina, Tiho sožitje, Trajna sreča, Tudi okolica, Trgovska oprema, Ugodno, Učenka, Ura, Ugodno 666, Vestna 1942, Veselje do obiti, Vodnikova, Ves dan odosen, Zelo mirna, Za pisarno, Zaupanje.

Ing. Martin Vraničar

gozdarski pristav

dne 17. septembra t. l. po kratkem trpljenju.

Pogreb dragega pokojnika bo v petek, dne 19. t. m. ob 2. uri popoldne z žal — kapele sv. Antona — k Sv. Križu.

Ljubljana, Metlika, 19. sept. 1941.

Globoko žalujoci:

ANICA — soproga;

rodbine: VRANIČAR, GORNIK,

TONIN in ostalo sorodstvo.

J. Marquand

HVALA LEPA,

GOSPOD MOTO!

»Nu, tudi to pot ga ne bodo oplenili,« sem zardil. »Japonci se ga bodo rajši ognili, saj je tako njihov.«

Nastopil je premolk. Major je okrenil glavo, kakor da vleče nekakšen vnanji šum na uho. Niti sledu o šampanjcu ni bilo več v njegovem glasu, ko mi je odgovoril:

»To ni važno, kaj?« Besede je izrekel zategnjeno, in čutil sem, da me oponaša. »Mislite si, da bi se nocoj kdo polastil Pekinga...«

»Nesmisel, Best, sami veste! Pokaj mi kvasite takšne reči?«

»Izvrstno, izvrstno, prijatelj mladi. V Pekingu se ni zgodilo nič velikega, odkar se ga je polastil neki Jung Lo.« Pomolčal je in pogledal na uro.

»Prav, prav, govoriha kaj drugega. Se zanimata za kitajske slikarje, Nelson? Mislim, da bom vsak čas položil roko na redek kos. Morda bova jutri dopoldne govorila o tem.«

Spet je bil postal brezbržen kakor po navadi. Razumno in večje je nekaj časa kramljal o kitajski umetnosti. Ker ga s te strani še nisem poznal, sem se mu sam pri sebi čutil. Potem sem se spomnil njegovega namiga o tem, kako je bil oplenil grobnico. Jel sem se vpraševati, ali ni skrivnost majorjevih dohodkov morda v zvezi z njegovim

10

poznanjem

denarne vrednosti umetnin. S tem vprašanjem sem si še belil glavo, ko je Best znova pogledal na uro.

»Vraga! Nisem vedel, da je že tako pozno!« je vzdihnil. »Pojdiva v delovno sobo kavo pit. Nočem vas predolgo zadržati.«

Tako je rekel Best, ki je bil vpluden človek. Njegov izvinek je bil tolikanj prozoren, da me je zabaval: zdaj, po končani večerji, je bilo očitno, da se me želi major iznebiti. Ozračje je bilo izpremenjeno, in čutil sem, da gostitelj nestrpno čaka mojega odhoda, ker ima nocoj še druge opravke. Nič več me ni predirljivo gledal, narobe, v njegovem vedenju se je razodevala čedalje večji nemir. Imel sem vtis, da je bilo vse, kar je rekel do tistega trenutka, del dobro premišljenega načrta, da mi pa zdaj nima ničesar več povedati in zaradi tega opušča razgovor. Se sluge so se menda pridruževali njegovi želji, da bi se me odkrižal. Vsa hiša je čakala, kdaj popijem svojo kavo in odidem. Tako na obeh je bilo, da me je pograbil zlobna nagajivost in sem nalašč še odložil slovo. Prižgal sem si smotko ter jel znova govoriti o kitajskem slikarstvu. Odkod ima major Best svoj ljubezden o umetnosti? Ima kakšno sliko, da bi mi jo pokazal? Ima nemara slike na prodaj?

Best je bil v svojih odgovorih raztresen, skoraj nevljuden. Zunaj se je oglašalo cvrčanje murnov. V hiši je vladalo hladno oz